

FLUVIUS SYSTEM OPERATOR GROEP

Geconsolideerde jaarrekening IFRS

Jaareinde 31 december 2018

Inhoud

FINANCIËLE OVERZICHTEN	3
Geconsolideerde winst- en verliesrekening	3
Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	4
Geconsolideerde balans	5
Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen	6
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	7
TOELICHTINGEN BIJ DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING	8
1 Informatie over de onderneming	8
2 Samenvatting van de belangrijkste opname- en waarderingsregels	9
2.1 Conformiteitsverklaring en presentatiebasis	9
2.2 Consolidatiecriteria	9
2.3 Gesegmenteerde informatie	10
2.4 Belangrijkste waarderingsregels	10
2.5 Samenvatting van de nieuwe standaarden die van toepassing zijn vanaf 2018	16
2.6 Gebruik van ramingen en veronderstellingen	17
2.7 Standaarden die werden gepubliceerd, maar die nog niet van kracht zijn	17
3 Bedrijfscombinatie en fusie door overneming	20
RESULTATEN VAN HET JAAR	24
4 Bedrijfsopbrengsten	24
5 Diensten en diverse goederen	25
6 Personeelsbeloningen	26
7 Financiële resultaten	26
8 Belastingen op het resultaat	27
ACTIVA	28
9 Immateriële activa	28
10 Materiële vaste activa	29
11 Investerings in joint ventures en geassocieerde deelnemingen	30
12 Overige beleggingen	30
13 Restitutie recht op voorzieningen voor personeelsbeloningen	30
14 Korte- en langetermijnvorderingen, andere	31
15 Voorraden	31
16 Handels- en overige vorderingen, vorderingen cashpoolactiviteiten	32
17 Geldmiddelen en kasequivalenten	32
PASSIVA	33
18 Eigen Vermogen	33
19 Leningen op lange en korte termijn	33
20 Voorzieningen voor personeelsbeloningen	36
21 Afgeleide financiële instrumenten	44
22 Handelsschulden en overige schulden, schulden cashpoolactiviteiten en actuele belastingverplichtingen	45
FINANCIËLE INSTRUMENTEN	46
23 Financiële instrumenten: risico's en reële waarde	46
ANDERE INFORMATIE	51
24 Verbonden partijen	51
25 Verplichtingen en onzekerheden	53
26 Gebeurtenissen na balansdatum	53
27 Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie	54
INFORMATIE MET BETREKKING TOT DE MOEDERVENNOOTSCHAP	55

Financiële Overzichten

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

(In duizenden EUR)	Toelichting	2018	2017
Bedrijfsopbrengsten		1.392.051	1.027.178
Opbrengsten uit contracten met klanten	4	1.369.772	1.006.062
Overige operationele bedrijfsopbrengsten	4	22.279	21.116
Bedrijfskosten		-1.374.139	-1.009.886
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen		-115.266	-89.056
Diensten en diverse goederen	5	-780.323	-554.667
Personeelsbeloningen	6	-440.980	-367.179
Afschrijvingen en waardeverminderingen, wijziging in voorzieningen		-35.053	1.672
Overige operationele bedrijfskosten		-2.517	-656
Bedrijfswinst		17.912	17.292
Financiële baten	7	116.165	107.918
Financiële lasten	7	-123.883	-115.790
Winst vóór belastingen		10.194	9.420
Belastingen op het resultaat	8	-10.194	-9.420
Winst over de verslagperiode		0	0

Geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(In duizenden EUR)	Toelichting	2018	2017
Winst over de verslagperiode		0	0
Baten en lasten rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen			
Elementen die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening			
Actuariële winsten (verliezen) op voorzieningen voor personeelsbeloningen	20	-65.385	5.147
Actuariële winsten (verliezen) restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen	13	65.385	-5.147
Netto elementen die niet kunnen verplaatst worden naar de winst- en verliesrekening		0	0
Totaalresultaat over de verslagperiode		0	0

Geconsolideerde balans

(In duizenden EUR)	Toelichting	2018	2017
Vaste activa		4.228.706	3.685.531
Immateriële activa	9	2.697	469
Materiële vaste activa	10	16.414	2.392
Investeringen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen	11	16	30
Overige beleggingen	12, 23	845	832
Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen	13	256.730	210.947
Langetermijnvorderingen, andere	14	3.952.004	3.470.861
Vlottende activa		534.445	375.109
Voorraden	15	68.088	33.646
Handels- en overige vorderingen	16, 23	327.328	290.671
Vorderingen cashpoolactiviteiten	16, 23	136.934	19.402
Geldmiddelen en kasequivalenten	17, 23	2.095	31.390
TOTAAL ACTIVA		4.763.151	4.060.640
EIGEN VERMOGEN	18	10.500	1.099
Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeelhouders van de vennootschap		10.407	1.006
Aandelenkapitaal, reserves en ingehouden winsten		10.407	1.006
Minderheidsbelangen		93	93
VERPLICHTINGEN		4.752.651	4.059.541
Langlopende verplichtingen		4.260.875	3.660.276
Leningen en overige financieringsverplichtingen	19, 23	3.991.963	3.449.329
Leaseverplichtingen	10	6.545	0
Voorzieningen voor personeelsbeloningen	20	224.587	210.947
Afgeleide financiële instrumenten	21	5.637	0
Voorzieningen, andere	20	32.143	0
Kortlopende verplichtingen		491.776	399.265
Leningen en overige financieringsverplichtingen	19, 23	28.456	0
Leaseverplichtingen	10	1.787	0
Handels- en overige schulden	22, 23	271.482	289.535
Schulden cashpoolactiviteiten	16, 23	187.978	96.415
Actuele belastingverplichtingen	22	2.073	13.315
TOTAAL PASSIVA		4.763.151	4.060.640

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

(In duizenden EUR)	Aandelen- kapitaal	Reserves	Overge- dragen winst	Eigen vermogen toe te rekenen aan de aandeel- houders van de vennootschap	Minder- heidsbe- langen	Totaal
Totaal op 1 januari 2017	915	72	19	1.006	93	1.099
Resultaat over de verslagperiode	0	0	0	0	0	0
Niet-gerealiseerde resultaten	0	0	0	0	0	0
Totaalresultaat over de verslagperiode	0	0	0	0	0	0
Totaal op 31 december 2017	915	72	19	1.006	93	1.099
Totaal op 1 januari 2018	915	72	19	1.006	93	1.099
Fusie door overneming	9.260	141	0	9.401	0	9.401
Resultaat over de verslagperiode	0	0	0	0	0	0
Niet-gerealiseerde resultaten	0	0	0	0	0	0
Totaalresultaat over de verslagperiode	9.260	141	0	9.401	0	9.401
Totaal op 31 december 2018	10.175	213	19	10.407	93	10.500

Verdere informatie werd opgenomen in de toelichtingen 'Bedrijfscombinatie en fusie door overneming' en 'Eigen vermogen'.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(In duizenden EUR)	Toelichting	2018	2017
Resultaat over de verslagperiode		0	0
Afschrijvingen immateriële activa		-183	330
Afschrijvingen materiële vaste activa		2.713	853
Mutatie voorzieningen (terugname -; toevoeging +)	20	32.143	0
Waardevermindering op vlottende activa (terugname -; toevoeging +)	22	380	-2.855
Min-/meerwaarde op realisatie handelsvorderingen		337	223
Netto financieringslasten	7	7.912	7.872
Waardering naar reële waarde afgeleide financiële instrumenten		-194	0
Winst en verlies op vaste activa		1.088	22
Belastingkosten	8	10.194	9.420
Bedrijfskasstroom vóór wijziging in bedrijfskapitaal en in voorzieningen voor personeelsbeloningen		54.390	15.865
Mutatie voorraden		-376	1.649
Mutatie handels- en overige vorderingen		38.507	40.784
Mutatie handels- en overige schulden		-64.091	13.490
Mutatie personeelsbeloningen	20	-32.143	0
Netto bedrijfskasstroom		-58.103	55.923
Betaalde financiële lasten		-136.635	-107.186
Ontvangen financiële baten		122.775	101.376
Financiële korting op inkomende facturen	7	420	365
Betaalde (ontvangen) winstbelastingen	8	-21.453	-9.691
Netto kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		-38.606	56.652
Ontvangsten uit de verkoop van materiële vaste activa		-453	2
Verwerving van immateriële activa		0	-19
Verwerving van materiële vaste activa	9	-2.450	-966
Verwerving van bedrijfscombinaties	3	18.205	0
Ontvangsten (verwerving) langetermijnvorderingen		28	30
Netto kasstroom uit investeringsactiviteiten		15.330	-953
Aflossing van leningen	19	-1.750	-150.000
Uitgifte obligatieleningen/leningen	19	0	199.737
Betaling van leaseverplichtingen		-862	0
Mutatie financiële kortetermijnschulden	19	24.956	-411.308
Mutatie cashpool	16	-28.363	384.600
Verstrekking van langetermijnleningen	19	0	-200.000
Terugbetaling verstrekte langetermijnleningen	19	0	150.000
Netto kasstroom uit financieringsactiviteiten		-6.019	-26.971
Netto beweging geldmiddelen		-29.295	28.728
Geldmiddelen en kasequivalenten - begin van de verslagperiode	17	31.390	2.662
Geldmiddelen en kasequivalenten - einde van de verslagperiode	17	2.095	31.390

Toelichtingen bij de geconsolideerde jaarrekening

1 Informatie over de onderneming

Fluvius System Operator, afgekort Fluvius, is een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (cvba), gevestigd in België, Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle en ingeschreven in het ondernemingsregister van Gent (afdeling Gent) onder het nummer 0477.445.084.

Op 1 juli 2018 ontstaat Fluvius System Operator cvba uit de fusie van Eandis System Operator cvba met haar sectorgenoot Infracx cvba waarbij Infracx wordt overgenomen door Eandis System Operator. Deze laatste wijzigt haar naam naar Fluvius System Operator cvba (zie toelichting 'Bedrijfscombinatie en fusie door overneming').

Dit nieuwe nutsbedrijf zal onder meer het netbeheer voor elektriciteit en aardgas voor Vlaanderen op zich nemen maar ook de riolerings- en kabelactiviteiten van het vroegere Infracx maken nu deel uit van Fluvius System Operator.

De geconsolideerde jaarrekening van Fluvius voor de periode die werd afgesloten op 31 december 2018 bevat de informatie van de onderneming en haar dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde deelnemingen (zie toelichting 'Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie'). Samen vormen ze de 'Groep'. Aangezien de overname van Infracx cvba heeft plaatsgevonden op 1 juli 2018, bevat de winst- en verliesrekening enkel de resultaten van de overgenomen onderneming van het tweede semester van 2018.

De aandeelhouders van Fluvius zijn veertien oprachthoudende verenigingen (OV's) in het Vlaamse Gewest (België): Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek en Sibelgas en ook Infracx West, Inter-aqua, Inter-energa, Inter-media, Iveg, PBE en Riobra.

Gedurende 2019 zullen verdere aanpassingen aan de juridische structuur worden uitgewerkt (zie toelichting 'Gebeurtenissen na balansdatum').

De aandeelhouders van Fluvius vormen samen met deze Groep de Economische Groep Fluvius, die eveneens haar IFRS resultaten publiceert.

De hoofdopdracht van Fluvius System Operator bestaat uit de exploitatie van het distributienetbeheer elektriciteit en aardgas; de ontwikkeling, de exploitatie, het gebruik en het onderhoud van andere leidinggebonden nutsvoorzieningen (riolering, openbare verlichting, (kabel)netwerken, warmte); het uitoefenen van alle activiteiten als databeheerder en als warmtebeheerder; het beheer van strategische participaties en van het toegangsregister; het uitlezen van metergegevens; het leveren van energiediensten en van managements- en andere diensten.

De netinfrastructuur van elektriciteit, aardgas of andere nutsvoorzieningen blijft eigendom van de OV's. De OV's die actief zijn in de distributie van elektriciteit en aardgas zijn de houders van de erkenning als netbeheerder voor elektriciteits- en gasdistributie uitgereikt door de Vlaamse energieregulator VREG.

Fluvius is in alle Vlaamse steden en gemeenten actief en bedient eveneens 4 Waalse gemeenten. De multi-utility-aanpak (meerdere nutsvoorzieningen binnen één bedrijf) zal binnen Fluvius voor financiële en operationele efficiëntie zorgen. Hoe beter nutswerken qua planning en aanpak op elkaar kunnen worden afgestemd, hoe minder hinder ze veroorzaken en hoe minder vaak de straat opgebroken moet worden.

De Groep stelde gedurende 2018 gemiddeld 4.290 personen tewerk (2017: 4.262 personen) en doet een beroep op gemiddeld 1.377 personen die bij één van de OV's uit de ex-Infrac Groep werken.

De onderneming voert haar exploitatietaken uit aan kostprijs zonder enige commerciële marge aan te rekenen aan voornamelijk de OV's. Dat betekent dat alle kosten worden doorgerekend volgens afgesproken toewijzingsregels. Elke maand factureert Fluvius System Operator elk van de OV's voor de geleverde operationele diensten. Het resultaat van de Groep is hierdoor zonder winst of verlies.

De OV's hebben Fluvius System Operator aangewezen als hun werkmaatschappij.

De Vlaamse energieregulator VREG besliste op 26 juni 2018 om toestemming te verlenen aan de distributienetbeheerders voor energie Gaselwest, IMEA, Imewo, Intergem, Iveka, Iverlek, Sibelgas, Infrac West, Inter-energa, Iveg en PBE om een beroep te doen op de diensten van Fluvius System Operator als werkmaatschappij voor elektriciteit en gas. Deze toestemming geldt tot 25 september 2026.

Fluvius heeft gekozen voor een rating bij de ratingagentschappen Moody's Investor Service ("Moody's") en Creditreform Rating AG ("Creditreform"). De vroegere werkmaatschappijen Eandis System Operator en Infrac hadden elk apart een rating. Op 1 juli 2018 was deze rating bij Moody's A3 (positieve vooruitzichten), bij Creditreform A+ (stabiele vooruitzichten) en bij Fitch A (negatieve vooruitzichten).

Op 15 oktober 2018 heeft Creditreform aan alle obligaties van Fluvius een A+ rating toegekend. De rating bij Fitch werd in het najaar van 2018 stopgezet.

Voor meer informatie bezoek onze website www.fluvius.be

Dit financieel verslag voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2018 werd op 28 maart 2019 goedgekeurd door de Raad van Bestuur.

2 Samenvatting van de belangrijkste opname- en waarderingsregels

2.1 Conformiteitsverklaring en presentatiebasis

De geconsolideerde jaarrekening werd opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals gepubliceerd door de International Accounting Standard Board (IASB) en goedgekeurd door de Europese Unie. De Groep heeft geen enkele nieuwe IFRS Standaard, die pas na 2018 moet worden toegepast, vroegtijdig geïmplementeerd.

De geconsolideerde jaarrekening werd uitgedrukt in duizenden euro, zijnde de functionele valuta en de presentatievaluta van de Groep. Ze werd opgesteld in de veronderstelling dat de bedrijfsvoering werd verdergezet en volgens de historische kostprijsmethode behoudens anders vermeld.

2.2 Consolidatiecriteria

De geconsolideerde jaarrekening omvat alle dochterondernemingen waarover de Groep zeggenschap heeft. Zeggenschap bestaat wanneer de Groep de macht heeft om het financiële en operationele beleid van de entiteit te sturen teneinde voordelen te verkrijgen uit haar activiteiten. Dergelijke zeggenschap wordt verondersteld te bestaan indien Fluvius System Operator, direct of indirect, houder is van meer dan de helft van de stemrechten van de entiteit. Het bestaan en effect van potentiële stemrechten die op dat moment uitoefenbaar of converteerbaar zijn, worden in overweging genomen bij de beoordeling of de Groep de macht heeft om het financiële en operationele beleid van een andere entiteit te sturen.

Dochterondernemingen worden volledig geconsolideerd vanaf de datum waarop de Groep feitelijk zeggenschap verkrijgt tot de datum waarop de zeggenschap eindigt.

Investeringen in geassocieerde deelnemingen zijn ondernemingen waarin een invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het financieel en operationeel beleid, maar waarover geen controle is. Dit wordt meestal aangetoond door het bezit van 20% tot 50% van de stemgerechtigde aandelen.

Joint ventures zijn ondernemingen waarover een gezamenlijke controle wordt uitgeoefend.

Deze investeringen worden verwerkt in de consolidatie volgens de vermogensmutatiemethode vanaf de datum waarop de invloed van betekenis of de gezamenlijke controle begint tot de datum waarop dit eindigt.

De financiële verslaggeving van de dochterondernemingen, investeringen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures wordt opgesteld voor hetzelfde boekjaar als dat van de moederonderneming, gebruikmakend van dezelfde boekhoudprincipes.

De transacties tussen de dochterondernemingen van de Groep, balansposten en niet-gerealiseerde winsten en verliezen op transacties binnen de Groep worden geëlimineerd.

Minderheidsbelangen in de netto activa van de geconsolideerde dochterondernemingen worden in het eigen vermogen afzonderlijk van het eigen vermogen van de moedermaatschappij opgenomen. Minderheidsbelangen bestaan uit het bedrag van die belangen op de overnamedatum van de bedrijfscombinatie en het aandeel van de minderheid in de wijzigingen in het eigen vermogen sinds de datum van de bedrijfscombinatie. Verliezen die van toepassing waren op de minderheid die hoger liggen dan de minderheidsbelangen in het eigen vermogen van de dochteronderneming, worden toegerekend aan de groepsbelangen met uitzondering van het geval waarin de minderheid een bindende verplichting heeft om aanvullende investeringen te doen om de verliezen te compenseren en hiertoe in staat is.

Een lijst van de ondernemingen van de Groep is opgenomen in de toelichting 'Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie'.

2.3 Gesegmenteerde informatie

De Groep onderscheidt geen verschillende segmenten, noch op het vlak van de activiteiten, noch op geografisch vlak aangezien de Groep opbrengsten genereert als werkmaatschappij voor haar Vlaamse opdrachthoudende verenigingen.

2.4 Belangrijkste waarderingsregels

De toegepaste waarderingsregels zijn consistent met de principes van vorige boekjaren behalve voor deze die dienden aangepast te worden naar aanleiding van de nieuwe standaarden over opbrengsten, financiële instrumenten en m.b.t. leasing (Zie toelichting 'Samenvatting van de standaarden die van toepassing zijn vanaf 2018') en over de afgeleide financiële instrumenten die werd toegevoegd.

a) Opbrengsten

Opbrengsten uit contracten met klanten

De voornaamste opbrengstenstroom van de Groep resulteert uit de *doorrekening van kosten aan opdrachthoudende verenigingen* in het kader van haar hoofdopdracht. De gemaakte kosten worden op maandbasis doorgerekend aan de aandeelhouders, zijnde de opdrachthoudende verenigingen.

De opbrengstenstroom uit de *facturatie werken derden* omvat diverse uitgevoerde werken voor derden in het kader van onder meer EDLB (Energie Diensten voor Lokale Besturen) en de openbare verlichting. De EDLB activiteiten worden aangeboden aan de aangesloten openbare besturen (steden en gemeenten) aan kostprijs ter ondersteuning van het lokale energiebeleid.

Daarnaast is de Groep verantwoordelijk voor het beheer van het openbare verlichtingspark van de gemeenten.

De opbrengsten uit facturatie werken derden worden gewaardeerd op basis van de vergoeding waar de Groep verwacht recht op te hebben in het contract. De contracten omvatten geen variabele elementen. De Groep boekt opbrengsten zodra de prestatieverplichtingen zijn nagekomen, namelijk wanneer de controle overgedragen wordt aan de klant. Specifiek volgt de opbrengsterkenning het vijfstappenmodel. Stap 1 in dit model is de identificatie van de contracten met de klant; stap 2 de identificatie van de prestatieverplichtingen in de contracten; stap 3 de bepaling van de transactieprijs; stap 4 de toerekening van de transactieprijs aan de prestatieverplichtingen en stap 5 opbrengsterkenning wanneer de prestatieverplichtingen zijn nagekomen.

De EDLB opbrengsten worden erkend op een bepaald punt in de tijd bij de voorlopige oplevering van de werken na aanvaarding van de klant. De opbrengsten uit openbare verlichting worden tevens erkend op een bepaald punt in de tijd wanneer de prestatieverplichtingen zijn nagekomen.

Overige operationele opbrengsten

De overige operationele opbrengsten omvatten voornamelijk het grondverzet bij synergiewerken, waarbij aan de andere nutsbedrijven hun respectievelijk aandeel wordt doorgerekend alsook terugbetalingen van algemene onkosten van aannemers, verzekeringen en andere instanties.

Financiële baten en ontvangen dividenden

De *financiële baten* omvatten intresten voornamelijk gerealiseerd uit het doorlenen van gelden afkomstig van de obligatieleningen en uit de cashpoolactiviteiten. Die intresten worden geboekt wanneer ze verworven zijn en worden opgenomen over de periode waarop ze betrekking hebben (rekening houdend met de effectieve rentevoet van het actief), tenzij er twijfel bestaat over de invorderbaarheid.

Ontvangen dividenden worden opgenomen in de winst- en verliesrekening op het moment waarop ze worden toegekend.

b) Kosten

Kosten worden opgenomen in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin ze zich voordoen.

De *premies voor Rationeel EnergieGebruik (REG)* uitbetaald aan particulieren en ondernemingen worden als een kost opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Deze premies worden toegekend wanneer de particulieren en ondernemingen investeren in energiezuinige toepassingen zoals het plaatsen van isolatie, hoogrendementsbeglazing, zonneboiler, en andere. Deze premies worden ieder jaar geëvalueerd in overleg met de Vlaamse overheid en kunnen variëren in grootte en toepassing. Per kalenderjaar wordt een REG-actieplan afgesproken.

De *financiële lasten* omvatten intresten van leningen, berekend volgens de effectieve rentevoetmethode, en bankkosten. Alle intresten en andere gemaakte kosten in verband met financiële transacties zoals indekkingsopties worden als financiële kosten geboekt wanneer ze zich voordoen.

De *belastingen op het resultaat* van het boekjaar omvatten de verschuldigde belastinglast. De belasting op het resultaat wordt geboekt in de winst- en verliesrekening. De courante belastinglasten zijn de verwachte belastingsschulden op het belastbaar inkomen van het jaar, gebaseerd op belastingtarieven die gelden op de balansdatum, en elke aanpassing aan belastingsschulden van voorgaande jaren.

c) Immateriële activa

Immateriële activa worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met eventuele gecumuleerde afschrijvingen en eventuele gecumuleerde bijzondere waardeverminderingen.

Immateriële activa met een bepaalde gebruiksduur worden afgeschreven volgens de lineaire afschrijvingsmethode over hun verwachte gebruiksduur.

Het jaarlijks afschrijvingspercentage op basis van de geschatte gebruiksduur is als volgt:

Software	20,00%
Geactiveerde ontwikkelingskosten	20,00%

d) Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd aan historische kostprijs verminderd met de gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingverliezen. De historische kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met rechtstreeks toerekenbare kosten om het actief operationeel te maken zoals beoogd door het management.

Afschrijvingen

Afschrijvingen worden maandelijks ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht volgens de lineaire methode vanaf de maand volgend op de ingebruikname. De afschrijvingen worden berekend over de verwachte economische gebruiksduur van ieder onderdeel van het materieel vast actief.

De jaarlijkse afschrijvingspercentages op basis van de initiële verwachte gebruiksduur zijn als volgt:

Meubilair en uitrusting	10,00%
Inrichtingskosten gehuurde gebouwen	10,00% en 11,12%
Computerapparatuur en hardware	20,00% en 33,33%
Proeftuin EVA (Elektrische Voertuigen in Actie)	50,00%
Oplaadpalen voor elektrische voertuigen	10,00%
(Motor)fietsen	20,00%
Overige materiële vaste activa	10,00%

Kosten voor herstelling en instandhouding die de toekomstige economische voordelen niet vergroten, worden als lasten in de winst- en verliesrekening opgenomen.

Meer- en minderwaarde op verkopen

Netto winsten en verliezen gerealiseerd op de verkoop van materiële vaste activa worden opgenomen in de winst- en verliesrekening. Ze worden opgenomen, wanneer de wezenlijke risico's en voordelen van eigendom worden overgedragen aan de koper, het waarschijnlijk is dat de economische voordelen met betrekking tot de transactie naar de onderneming zullen vloeien, de reeds gemaakte of nog te maken kosten met betrekking tot de transactie op betrouwbare wijze kunnen worden gewaardeerd en er geen feitelijke zeggenschap meer is over de materiële vaste activa.

Leaseovereenkomsten

De Groep bepaalt bij aanvang van de overeenkomst of deze voldoet aan de voorwaarden om als een lease beschouwd te worden. De overeenkomst, die een actief of meerdere activa bevat, wordt verondersteld een lease te bevatten indien de Groep het recht heeft om het gebruik van het onderliggend actief te controleren. Indien de voornaamste verbonden voordelen en risico's van het betrokken actief overgedragen worden naar de Groep, zal deze de overeenkomst classificeren als een financiële lease. Zij worden gewaardeerd aan de laagste van hun contante waarde van de minimale leasebetalingen en de reële waarde op het moment van aanvang van de lease. De Groep zal deze activa afschrijven over de looptijd van de lease, of over de gebruiksduur als deze korter

is. Indien de Groep, bij aanvang van de overeenkomst, reeds zeker eigenaar wordt na het verstrijken van de leasetermijn, zal de Groep de activa afschrijven over hun gebruiksduur.

Leasing van activa waarbij de voordelen en de risico's substantieel bij de leasinggever blijven, wordt beschouwd als operationele leasing. Betalingen van operationele leasing worden op tijdevenredige basis ten laste van de winst- en verliesrekening opgenomen gedurende de leaseperiode, tenzij een andere systematische wijze van toerekening meer representatief is voor het tijdspatroon van de voordelen die de gebruiker geniet.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor de materiële vaste activa wordt op elke balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zou kunnen zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, moet de realiseerbare waarde van het actief worden geschat.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde hoger is dan de verwachte realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden direct opgenomen in de winst- en verliesrekening.

e) Deelnemingen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen

De deelnemingen worden geboekt op de transactiedatum.

Deze investeringen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij deze niet op een betrouwbare wijze kan worden bepaald. In dat geval worden ze geboekt aan aanschaffingswaarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde hoger is dan de verwachte realiseerbare waarde.

f) Overige beleggingen

Elk type belegging wordt geboekt op de transactiedatum.

Beleggingen in eigen-vermogensinstrumenten omvatten deelnemingen in ondernemingen waarin de Groep noch zeggenschap noch een belangrijke invloed heeft. Dit is het geval bij ondernemingen waarin de Groep minder dan 20 % van de stemrechten bezit. Die beleggingen worden geklasseerd als voor verkoop beschikbare financiële activa, en worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij deze niet op een betrouwbare wijze kan worden bepaald. In dat geval worden ze geboekt aan aanschaffingswaarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde hoger is dan de verwachte realiseerbare waarde.

g) Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen aanschaffingswaarde die wordt bepaald aan de hand van de methode van het voortschrijdend gewogen gemiddelde.

Een waardevermindering wordt toegepast op voorraadartikelen die, gezien hun verouderde staat, niet meer voor exploitatie bruikbaar zijn of waarvan de geraamde verkoopwaarde lager ligt dan de boekwaarde. Indien voorraadartikelen meer dan één jaar niet gebruikt worden, wordt een waardevermindering van 100,00 % toegepast.

Die afschrijvingen worden opgenomen als last in de winst- en verliesrekening.

h) Handels- en overige vorderingen

De vorderingen worden geboekt voor hun geamortiseerde kostprijs.

Een provisie voor dubieuze debiteuren wordt aangelegd op basis van de verwachte toekomstige verliezen voor een periode van 12 maanden en dit vanop het moment dat de vordering ontstaat. Vorderingen waarvoor het risico op inning hoger ligt, worden op hun volledige looptijd geanalyseerd.

De Groep heeft een relatief laag risico voor wat betreft facturen aan opdrachthoudende verenigingen omwille van de steun die zij genieten van de Vlaamse Overheid. Hieruit volgend en doordat de vorderingen geen financieringscomponent kennen, heeft de Groep gekozen om de 'simplified approach' te hanteren voor de afwaardering van handelsvorderingen. Deze methode vertrekt van de historische afwaarderingen op de verkopen van de afgelopen drie boekjaren. Deze verhouding wordt toegepast op de huidige uitstaande vorderingen om zo tot de provisie van dubieuze debiteuren te komen.

Voor de langetermijnvorderingen op de opdrachthoudende verenigingen wordt een alternatieve aanpak (alternative approach) gehanteerd om tot een eventuele afwaardering te komen. Hierbij wordt de kans geëvalueerd dat de tegenpartij - waarop de vordering betrekking heeft - in gebreke blijft, vermenigvuldigd met het mogelijke niet-recupereerbare verlies. Dit percentage wordt toegepast op de uitstaande vorderingen om tot een eventuele afwaardering te komen.

De waardeverminderingen worden opgenomen als last in de winst- en verliesrekening.

i) Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten omvatten contanten, direct opvraagbare tegoeden bij kredietinstellingen en andere kortlopende, uiterst liquide beleggingen (maximale looptijd van drie maanden) die onmiddellijk kunnen worden omgezet in geldmiddelen. Ze worden gewaardeerd aan nominale waarde die overeenstemt met de reële waarde. In het kasstroomoverzicht worden deze middelen gepresenteerd als geldmiddelen en kasequivalenten.

j) Leningen

Opgenomen rentedragende leningen worden initieel opgenomen tegen reële waarde verminderd met toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden rentedragende leningen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij het verschil tussen de kostprijs en het aflossingsbedrag op basis van de effectieve-rentemethode in de winst- en verliesrekening wordt opgenomen over de looptijd van de lening.

k) Leaseverplichtingen

Voor overeenkomsten waarbij de onderliggende activa het voorwerp van een financiële lease weerspiegelen, dient er een langlopende leaseverplichting te worden opgenomen. Zij worden gewaardeerd aan de laagste van hun contante waarde van de minimale leasebetalingen en de reële waarde op het moment van aanvang van de lease. De betalingen aan de leasinggever worden enerzijds toegewezen aan de afbouw van deze leaseverplichtingen en anderzijds toegewezen aan de financieringskosten in de winst- en verliesrekening van het betreffende boekjaar.

l) Personeelsbeloningen

Pensioenregelingen en andere vergoedingen toegekend na uitdiensttreding

De bijdragen voor toegezegde-bijdragenregelingen worden ten laste van het resultaat opgenomen op het moment dat ze verschuldigd zijn. Tot en met 2015 gebeurde de waardering van deze fondsen aan intrinsieke waarde en werd elk individueel verschil tussen de wiskundige reserve en het gegarandeerd minimum opgenomen als een schuld in de financiële staten.

Vanaf 2016 werd de rendementsgarantie aangepast en deze is nu variabel (zie toelichting 'Voorziening voor personeelsbeloningen'). De voorziening voor toegezegde-bijdragenpensioenplannen wordt bijgevolg gewaardeerd volgens de Projected Unit Credit (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premie. Voor het O.F.P. Enerbel wordt vanaf 2018 het patronale gedeelte berekend volgens de PUC-methode met projectie van de toekomstige premies. Het gedeelte van de werknemer wordt nog steeds via de PUC-methode zonder projectie van de toekomstige premies geëvalueerd gezien de werknemerspremies niet afhankelijk zijn van de anciënniteit.

Het in de balans opgenomen bedrag is het verschil tussen deze voorziening en de reële waarde van de fondsbeleggingen.

De verplichtingen van de Groep betreffende de toegezegd-pensioenregelingen en de kosten die eruit voortvloeien, worden gewaardeerd op basis van de PUC-methode. Het in de balans opgenomen bedrag vertegenwoordigt het verschil van de contante waarde van de omschreven pensioenverplichtingen (Defined Benefit Obligation) en de reële waarde van fondsbeleggingen.

Herwaardering omvat actuariële winst en verlies en het rendement op fondsbeleggingen (exclusief intrest) die direct worden opgenomen in de balans en als winst of last in de periode waarin ze zich voordoen. Ze worden opgenomen in het overzicht van niet-gerealiseerde resultaten, die niet kunnen worden verplaatst naar de winst- en verliesrekening.

Pensioenkosten van verstreken diensttijd worden opgenomen in de winst- en verliesrekening gedurende de periode waarin de wijziging van het pensioenplan plaatsvond.

Netto rentekosten worden berekend op de netto personeelsverplichtingen door toepassing van de disconteringsvoet bij het begin van de periode.

Het bedrag in de winst- en verliesrekening bestaat uit de pensioenkosten (de aan het boekjaar toegerekende pensioenkosten, pensioenkosten van verstreken diensttijd, actuariële winst of verlies op andere langetermijnpersoneelsbeloningen alsook eventuele inperkingen en afwikkelingen) en de netto rentekosten.

De Groep rapporteert de eerste twee kosten in de winst- en verliesrekening op de lijn Personeelsbeloningen en Andere financiële resultaten.

Andere langetermijnpersoneelsbeloningen bevatten afscheids- en jubileumpremies en overgedragen verlof- of overuren.

Deze voordelen worden op dezelfde wijze behandeld als pensioenregelingen, doch de actuariële winsten en verliezen worden onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening.

Alle personeelsbeloningen worden jaarlijks gewaardeerd door een erkend actuaaris.

Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen

Een restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen werd opgenomen als een actief aangezien het absoluut zeker is dat een andere partij (de aandeelhouders, opdrachthoudende verenigingen) alle verplichtingen overneemt die betrekking hebben op de personeelsrechten van het in dienst zijnde of gepensioneerd personeel van de onderneming.

De restitutierechten worden bijgevolg opgenomen aan dezelfde waarde als de opgenomen voorzieningen voor personeelsbeloningen (i.e. reële waarde). De aanpassingen in de periode als gevolg van veranderingen in de veronderstellingen of ervaringsaanpassingen worden alle opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten alsook deze aanpassingen voor de restitutierechten.

m) Afgeleide financiële instrumenten

De Groep maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten (Interest Rate Swaps - IRS) om de renterisico's af te dekken die voortvloeien uit haar financieringsactiviteit. De afgeleide financiële instrumenten worden bij een eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde. De winst of het verlies uit fluctuaties van de reële waarde wordt onmiddellijk opgenomen in de winst- en verliesrekening. De reële waarde van de renteswaps is het geschatte bedrag dat de Groep zou ontvangen of betalen om de swap op balansdatum te beëindigen, waarbij rekening is gehouden met de actuele rente, de waarde van de optie en de kredietwaardigheid van de tegenpartij van de swap.

De Groep past geen hedge accounting toe.

n) Handels- en overige schulden

Handels- en overige schulden worden gewaardeerd aan nominale waarde.

o) Belastingen

Belastingen op het resultaat van het boekjaar omvatten de verschuldigde belastingen. Die belasting bevat de verwachte belastingverplichting op het belastbaar inkomen van het jaar en aanpassingen aan de belastingschulden van vorige jaren. Voor de berekening van de belastingen op het belastbaar inkomen van het jaar worden de op het ogenblik van afsluiting van kracht zijnde belastingtarieven (of belastingtarieven waarvan het wetgevingsproces materieel werd afgesloten) gebruikt.

2.5 Samenvatting van de nieuwe standaarden die van toepassing zijn vanaf 2018

De nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties die van kracht zijn vanaf 1 januari 2018 hebben geen belangrijke invloed op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep. Deze nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties die toepasbaar zijn voor het boekjaar beginnend op 1 januari 2018 waren de volgende:

- **IFRS 9 *Financiële instrumenten***
Deze standaard werd uitgevaardigd in het kader van een breder project ter vervanging van IAS 39 *Financiële instrumenten: Opname en waardering*. IFRS 9 brengt alle drie aspecten van het project met betrekking tot de verantwoording van financiële instrumenten samen: classificatie en waardering, bijzondere waardeverminderingen en hedge accounting. IFRS 9 is van toepassing op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2018.
 - **Classificatie en waardering:** de voornaamste financiële activa van de Groep betreffen leningen die verstrekt worden aan de Odrachthoudende Verenigingen die momenteel verwerkt worden aan geamortiseerde kostprijs. Deze leningen worden aangehouden om contractuele kasstromen te ontvangen en leiden naar verwachting tot kasstromen die enkel bestaan uit ontvangsten van hoofdsom en rente. De Groep heeft de kenmerken van de contractuele kasstromen van ieder van deze leningen in detail geanalyseerd en heeft geconcludeerd dat deze instrumenten voldoen aan de criteria van IFRS 9 voor waardering tegen geamortiseerde kostprijs. Bijgevolg kan de huidige boekhoudkundige verwerking behouden blijven onder de nieuwe standaard.
 - **Bijzondere waardeverminderingen:** alle handelsvorderingen van de Groep zijn kortetermijnvorderingen waardoor een toepassing van de verwachte kredietverliezen berekening geen impact heeft. De gebruikte waarderingsregels voor waardeverminderingen werden behouden aangezien deze geldig blijven onder de nieuwe standaard.
 - **Hedge accounting:** de Groep verwerkt haar derivaten aan reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening. De nieuwe standaard heeft geen impact hebben op de huidige boekhoudkundige verwerking.
- **IFRS 15 *Opbrengsten uit contracten met klanten*, inclusief wijzigingen in IFRS 15:** in deze standaard wordt een vijfstappenmodel voor de verantwoording van omzet uit contracten met klanten geïntroduceerd. Opbrengsten uit hoofde van de overdracht van goederen of diensten worden in deze standaard verantwoord tegen de vergoeding waarop de onderneming verwacht recht te hebben. De Groep heeft deze standaard retrospectief toegepast per 1 januari 2018. De voornaamste opbrengstenstroom van de Groep resulteert uit de doorrekening van de kosten uit het ontwikkelen, beheren en onderhouden van de distributienetten voor elektriciteit en aardgas; en de kosten van andere leidinggebonden nutsvoorzieningen aan haar aandeelhouders, de opdrachthoudende verenigingen. Deze doorrekening gebeurt op basis van afgesproken toewijzingsregels. IFRS 15 heeft geen invloed gehad op de verwerking van deze opbrengsten in vergelijking met de verwerkingswijze die toegepast werd in lijn met de IAS 18 vereisten.
- **Wijzigingen in IFRS 2 *Op aandelen gebaseerde betalingen* – Classificatie en waardering van op aandelen gebaseerde betalingstransacties**

- Wijzigingen in IFRS 4 *Verzekeringscontracten* – Toepassing van IFRS 9 *Financiële instrumenten* met IFRS 4 *Verzekeringscontracten*
- Wijzigingen in IFRS 9 *Financiële instrumenten* – Kenmerken van vervroegde terugbetaling met negatieve compensatie
- IFRS 15 *Opbrengsten van contracten met klanten*, inclusief wijzigingen in IFRS 15: Ingangsdatum van IFRS 15 en Verduidelijking van IFRS 15 *Opbrengsten van contracten met klanten*
- Wijzigingen in IAS 40 *Vastgoedbeleggingen* – Herclassificatie van vastgoedbeleggingen
- IFRIC 22 *Transacties in vreemde valuta en vooruitbetalingen*
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2014–2016

2.6 Gebruik van ramingen en veronderstellingen

Het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening in overeenstemming met IFRS vereist dat het management beoordelingen, inschattingen en veronderstellingen maakt die een invloed kunnen hebben op de gerapporteerde cijfers, zowel in de balans als de winst- en verliesrekening. De inschattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De hieruit voortvloeiende resultaten dienen als basis voor het nemen van beslissingen over boekwaarden van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze blijken uit andere bronnen. De uiteindelijke resultaten kunnen afwijken van de gemaakte inschattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend herzien. Herzieningen van boekhoudkundige inschattingen worden opgenomen in de periode waarin de herziening plaatsvindt in zover de herziening enkel die periode betreft, of in de periode van de herziening en toekomstige periodes indien de herziening zowel huidige als toekomstige periodes betreft.

Voorzieningen voor personeelsbeloningen

De kosten van de personeelsbeloningen en de contante waarde van de pensioenverplichtingen worden bepaald door actuariële berekeningen. Hiervoor worden verschillende veronderstellingen gebruikt die van de werkelijke ontwikkelingen in de toekomst kunnen afwijken. Als gevolg van de complexiteit van de actuariële berekeningen en het langetermijnkarakter van de verplichtingen zijn deze personeelsverplichtingen zeer onderhevig aan veranderingen in de veronderstellingen. De belangrijkste actuariële veronderstellingen en een sensitiviteitsanalyse worden opgenomen in de toelichting 'Voorziening voor personeelsbeloningen'.

Afgeleide financiële instrumenten

Informatie over belangrijke punten van schattingonzekerheden en kritische oordelen met betrekking tot de opname van de afgeleide financiële instrumenten is verwerkt in de toelichting 'Financiële instrumenten: risico's en reële waarde'.

2.7 Standaarden die werden gepubliceerd, maar die nog niet van kracht zijn

De standaarden, wijzigingen aan standaarden en interpretaties die op de datum van publicatie van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep waren gepubliceerd maar nog niet van toepassing waren en die een belangrijke impact zullen hebben op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep, worden hieronder toegelicht. De Groep is van plan de nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties toe te passen zodra deze van toepassing worden.

- IFRS 16 *Leases*, van toepassing per 1 januari 2019
 In IFRS 16 worden de beginselen uiteengezet voor de opname, waardering, presentatie en toelichting van leases en worden lessees verplicht alle leases onder één model, in de balans te verantwoorden, op soortgelijke wijze als de verantwoording van financiële leases onder IAS 17 *Leases*. De standaard omvat twee vrijstellingen van opname voor lessees - leases van activa met een geringe waarde (bijv. personal computers) en leases met een korte looptijd (d.w.z. leases met een leasetermijn van ten hoogste 12 maanden). Op de aanvangsdatum van een lease neemt een lessee een verplichting op voor de te verrichten leasebetalingen (d.w.z. de leaseverplichting) en een actief dat het recht op gebruik vertegenwoordigt om het onderliggende actief te gebruiken gedurende de leasetermijn (d.w.z. het gebruiksrecht). Lessees nemen de rente op de leaseverplichting en de afschrijving op het gebruiksrecht afzonderlijk op in de winst- en verliesrekening. Lessees herwaarderen de leaseverplichting wanneer zich bepaalde gebeurtenissen voordoen (bijv. een wijziging in de leasetermijn, een wijziging in toekomstige leasebetalingen als gevolg van een verandering in een index of cijfer aan de hand waarvan deze betalingen worden vastgesteld). Doorgaans verwerkt de lessee het bedrag van de herwaardering van de leaseverplichting als een aanpassing van het gebruiksrecht.
 Binnen de Groep loopt een project om de nieuwe leasingstandaard IFRS 16 te implementeren en systeemaanpassingen door te voeren. De Groep treedt voornamelijk op in de rol van lessee. Gedurende de eerste fase werd een overzicht van de bestaande operationele leasingcontracten bepaald en geanalyseerd (de Groep beheert voornamelijk leasingcontracten van voertuigen, computermateriaal en gebouwen). Verder werd specifieke aandacht en werk uitgevoerd in het zoeken naar een tool die het volume aan contracten kan behandelen en de bijhorende IFRS 16 berekeningen en journaalboekingen ondersteunt. De implementatie hiervan is momenteel lopende.
 De impact op de geconsolideerde cijfers is een stijging van de activa en de leaseverplichtingen, doordat de leasecontracten momenteel geboekt staan als operationele leasekosten. Het terugdraaien van de operationele leasekosten en het boeken van de leaseverplichting volgens IFRS 16 zal leiden tot een stijging in EBITDA, afschrijvingen en financiële kosten.
 De berekening van de bestaande leasecontracten op de rapporteringsdatum 31 december 2018 resulteert in een stijging van activa en passiva met 37.916 k euro op 1 januari 2019. Bij deze berekening werden veronderstellingen genomen voor de disconteringsvoet en de lage waarden-drempel.
 De Groep zal de standaard implementeren per 1 januari 2019 en de *modified retrospective approach option 2* toepassen. Hierdoor zal het cumulatieve effect door het toepassen van IFRS 16 zichtbaar zijn bij aanvangsdatum waarbij in de openingsbalans het actief, dat het recht op gebruik van de onderliggende activa vertegenwoordigt, gelijk is aan de leaseverplichtingen zonder de vergelijkende cijfers aan te passen.

De standaarden, wijzigingen aan standaarden en interpretaties die op de datum van publicatie van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep waren gepubliceerd maar nog niet van toepassing waren en die naar verwachting geen belangrijke impact zullen hebben op de geconsolideerde jaarrekening van de Groep, worden hieronder toegelicht. De Groep is van plan de nieuwe en gewijzigde standaarden en interpretaties toe te passen zodra deze van toepassing worden.

- Wijzigingen in IFRS 3 *Bedrijfscombinaties* – Definitie van een bedrijf, van toepassing per 1 januari 2020
- Wijzigingen in IFRS 9 *Financiële Instrumenten* – Kenmerken van vervroegde terugbetaling met negatieve compensatie, van toepassing per 1 januari 2019

- IFRS 17 *Verzekeringscontracten*, van toepassing per 1 januari 2021
- Wijzigingen in IAS 1 *Presentatie van de Jaarrekening* en IAS 8 *Grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingswijzigingen en fouten* – Definitie van materieel, van toepassing per 1 januari 2020
- Wijzigingen in IAS 19 *Personeelsbeloningen* - Wijzigingen, Inperking of Afwikkeling van een Plan, van toepassing per 1 januari 2019
- Wijzigingen in IAS 28 *Investeringen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures* – Langetermijnbelangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures, van toepassing per 1 januari 2019
- IFRIC 23 *Onzekerheid over fiscale behandelingen van inkomsten*, van toepassing per 1 januari 2019
- Jaarlijkse verbeteringen van IFRS - cyclus 2015–2017, van toepassing per 1 januari 2019

Verder heeft de IASB op 29 maart 2018 wijzigingen gepubliceerd in referenties naar het conceptueel kader in IFRS-standaarden. Het conceptueel kader beschrijft de fundamentele concepten van financiële verslaggeving die de IASB begeleidt bij de ontwikkeling van IFRS-normen. De wijzigingen zijn voor entiteiten die IFRS toepassen van kracht per 1 januari 2020, terwijl de IASB het herziene conceptuele kader onmiddellijk zal toepassen bij de ontwikkeling van nieuwe of gewijzigde standaarden en interpretaties. Deze wijzigingen zijn nog niet goedgekeurd door de EU.

3 Bedrijfscombinatie en fusie door overneming

Eandis System Operator cvba en Infrax cvba zijn beide werkmaatschappijen van Vlaamse distributienetbedrijven met hetzelfde ondernemingsprofiel. Vanuit de Vlaamse overheid werd de wens geuit om de krachten van deze ondernemingen te bundelen die zal leiden tot besparingen van minimaal 110 miljoen euro.

Op 1 juli 2018 is het nieuwe netbedrijf Fluvius System Operator cvba ontstaan uit de fusie van Eandis System Operator cvba en Infrax cvba. Voor de juridische totstandkoming van het geïntegreerde 'Fluvius' werd geopteerd voor een fusie door overneming van Infrax cvba door Eandis System Operator cvba, waarbij Eandis System Operator cvba haar naam wijzigt in Fluvius System Operator cvba. De gekozen rechtsfiguur (fusie door overneming) biedt de meeste voordelen bij de realisatie van de integratie van de twee werkmaatschappijen op het vlak van personeelszaken, lopende financiële verplichtingen en juridische aspecten.

Bijgevolg betreft deze bedrijfscombinatie een fusie door overneming en worden aandelen uitgegeven aan de voormalige aandeelhouders van ex-Infrax. Hierdoor ontstaat er een toename van het eigen vermogen maar geen goodwill.

De waardering en het vastleggen van de ruilverhouding werd op basis van het eigen vermogen (volgens de Belgische jaarrekening) uitgevoerd gecombineerd met het aantal EANs (European Article Numbering) t.t.z. de toegangspunten voor levering van energie of de aansluitpunten voor riolering en kabeltelevisie. De ontstane aandelen werden opgesplitst in stemgerechtigde en niet-stemgerechtigde aandelen. In ruil voor de 470.000 aandelen Infrax cvba werden initieel 203.053.670 aandelen Eandis cvba ontvangen waarvan 8.711.831 stemgerechtigde aandelen en 194.341.839 niet-stemgerechtigde aandelen. Na de kapitaalsvermindering op diezelfde datum van 28 juni 2018 werden, ingevolge de herbepaling van het vast gedeelte van het kapitaal van de nieuwe vennootschap Fluvius System Operator cvba, 42.528.869 niet-stemgerechtigde aandelen geschrapt (zie toelichting 'Eigen vermogen').

Het aantal aandelen in het kapitaal per aandeelhouders van Fluvius System Operator cvba op 31 december 2018 is als volgt:

Opdrachthoudende Vereniging	Stemgerechtigde aandelen (in euro)	Niet-stemgerechtigde aandelen (in euro)	Aantal stemgerechtigde aandelen	Aantal niet-stemgerechtigde aandelen
Gaselwest	151.886		2.852.920	
IMEA	125.921		2.365.216	
Imewo	205.136		3.853.144	
Intergem	100.169		1.881.507	
Iveka	131.258		2.465.460	
Iverlek	177.811		3.339.885	
Sibelgas	22.944		430.972	
Totaal ex-Eandis	915.125	0	17.189.104	0
Infrax West	70.082	1.689.205	1.655.248	28.844.464
Inter-aqua	52.856	1.273.997	1.248.387	21.754.476
Inter-energa	112.397	2.709.140	2.654.680	46.260.642
Inter-media	44.993	1.084.477	1.062.677	18.518.275
Iveg	44.262	1.066.866	1.045.420	18.217.556
PBE	29.508	711.244	696.946	12.145.038
Riobra	14.754	355.622	348.473	6.072.519
Totaal ex-Infrax	368.851	8.890.551	8.711.831	151.812.970
Totaal	1.283.976	8.890.551	25.900.935	151.812.970

Volgens de Belgische boekhoudregels vond de fusie door overneming plaats met terugwerkende kracht tot 1 januari 2018. Volgens de IFRS dient de fusie door overneming plaats te vinden op 1 juli 2018. Alle bestanddelen werden nagekeken voor hun reële waarde en de waardering aan hun netto actief waarde werd uitgedrukt. De financiële informatie van de openingsbalans op 1 juli 2018 en volgens de IFRS is hieronder samengevat:

(In duizenden EUR)	Openingbalans
Immateriële activa	2.683
Materiële vaste activa	13.648
Investeringen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen	5
Overige beleggingen	13
Langetermijnvorderingen, andere	456.318
Voorraden	34.066
Handels- en overige vorderingen	107.939
Vorderingen cashpoolactiviteiten	58.130
Geldmiddelen en kasequivalenten	18.206
Activa	691.008
Aandelenkapitaal, reserves en ingehouden winsten	9.401
Leningen en overige financieringsverplichtingen, lange termijn	541.840
Leaseverplichtingen, lange termijn	6.872
Afgeleide financiële instrumenten	5.831
Leningen en overige financieringsverplichtingen, korte termijn	3.500
Leaseverplichtingen, korte termijn	1.689
Handels- en overige schulden	61.334
Schulden cashpoolactiviteiten	60.523
Actuele belastingverplichtingen	18
Passiva	691.008
Totaal netto aan reële waarde	-18.206
Ontvangen geldmiddelen	18.206
Totaal verwerving bedrijfscombinatie	0

De verschillende elementen van de balans werden opgenomen aan hun reële waarde.

Materiële vaste activa

De Groep huurt vrachtwagens die als een financiële lease onder IAS 17, *Leasingovereenkomsten* worden opgenomen. Het materieel vast actief wordt uitgedrukt als de huidige waarde van de toekomstige lease betalingen. Eveneens wordt een financiële leasing schuld op korte en lange termijn opgenomen en het ontstane resultaat wordt doorgerekend als een vordering en opgenomen in de post 'Handels- en overige vorderingen'.

Langetermijnvorderingen, andere

Op 1 juli 2018 bedragen de langetermijnvorderingen 456.318 k euro.

Het betreft vorderingen van de werkmaatschappij op de opdrachthoudende verenigingen voor 450.000 k euro naar aanleiding van het doorlenen van een deel van de opgenomen obligatieleningen van 500.000 k euro aan dezelfde voorwaarden als de uitgegeven obligatieleningen.

Verder bevat deze post de doorfacturatie van de kosten van hoofdzakelijk het derivaat aan reële waarde (5.831 k euro) en de gestorte waarborgen (488 k euro).

De opgenomen handels- en overige **vorderingen** werden nagekeken op hun reële waarde. De Groep verwacht deze vorderingen te kunnen innen.

Leningen en overige financieringsverplichtingen (Lange termijn en korte termijn)

Op 1 juli 2018 bedragen de schulden van leningen 543.590 k euro waarvan 498.965 k euro obligatieleningen en 44.625 k euro bankleningen. De leningen op lange termijn bedragen 541.840 k euro en op korte termijn 1.750 k euro.

Om haar financieringsbronnen te spreiden heeft Infrac cvba in 2013 en 2014 **obligatieleningen** uitgegeven van elk 250.000 k euro. Deze uitgiften kaderen in een European Medium Term Notes (EMTN)-programma van 500.000 k euro. De obligaties zijn genoteerd op de beurs Euronext te Brussel. De obligatielening uitgegeven in 2013 heeft een looptijd van 10 jaar en betaalt een coupon van 3,75%; de obligatielening uitgegeven in 2014 heeft een looptijd van 15 jaar en betaalt een coupon van 2,625%.

De ontvangen gelden van de obligatieleningen werden gedeeltelijk doorgerekend aan de opdrachthoudende verenigingen (Infrac West, IVEG, Inter-energa, Inter-aqua, PBE en Riobra) aan dezelfde voorwaarden als de uitgegeven obligatieleningen. De hieruit ontstane vorderingen voor de Groep van 450.000 k euro worden opgenomen als 'Langetermijnvorderingen'. Het kapitaal van de leningen is betaalbaar op de vervaldatum

Eveneens werd een **banklening** voor 70.000 k euro opgenomen door Infrac cvba in 2011 met een looptijd van 20 jaar en een variabele rentevoet. Deze werd via een Interest rate swap (IRS) omgezet naar een vaste rentevoet. Op 1 juli 2018 staat nog 44.625 k euro van deze lening open op lange termijn en werd 1.750 k euro op korte termijn opgenomen aangezien dit gedeelte zal afgelost worden in 2019.

Alle uitstaande leningen zijn uitgedrukt in euro.

Voor alle leningen stellen de opdrachthoudende verenigingen (aandeelhouders van de Infrac-Groep) zich elk garant op een niet-hoofdelijke en niet-solidaire basis maar beperkt tot hun proportioneel aandeel in het kapitaal van Infrac.

De opdrachthoudende verenigingen nemen deze fondsen op voornamelijk als financiering voor hun continue investeringen in de distributienetten en als werkkapitaal voor de emittent (Infrac cvba).

Afgeleide financiële instrumenten

Derivaten worden opgenomen aan reële waarde, met verwerking van hun kost via de overgedragen resultaten. De totale verplichting op 1 juli 2018 bedraagt 5.831 k euro.

Het derivaat werd opgenomen om de variabele rentevoet van een banklening om te zetten naar een vaste rentevoet. Het betreft een Interest Rate Swap (IRS) in het kader van een lening van 70.000 k euro op 20 jaar, die in werking trad in september 2011.

Alle **andere** elementen werden onderzocht en hun boekwaarde benadert de reële waarde waardoor geen aanpassingen nodig zijn.

Er werd geen voorwaardelijke vergoeding van activa voor schadeloosstelling geïdentificeerd.

Deze geconsolideerde IFRS financiële staten voor het boekjaar eindigend op 31 december 2018 bevatten de resultaten van de ex-Infrac ondernemingen voor 6 maanden sinds de opname op 1 juli 2018. De overgenomen onderneming rekent haar kosten door aan haar aandeelhouders, opdrachthoudende verenigingen. De totale kosten die volgens de Belgische boekhoudwetgeving werden opgenomen in het eerste semester van 2018 bedragen 262.085 k euro en werden eveneens als bedrijfsopbrengsten verwerkt in het eigen vermogen.

Resultaten van het jaar

4 Bedrijfsopbrengsten

(In duizenden EUR)	2018	2017
Doorrekening van kosten aan opdrachthoudende verenigingen	1.365.158	1.000.481
Facturatie werken derden	4.614	5.581
Opbrengsten uit contracten met klanten	1.369.772	1.006.062
Overige operationele bedrijfsopbrengsten	22.279	21.116
Totaal	1.392.051	1.027.178

De totale bedrijfsopbrengsten bedragen 1.392.051 k euro in 2018 en 1.027.178 k euro in 2017, een stijging van 364.873 k euro voornamelijk als gevolg van de fusie.

Opbrengsten uit contracten met klanten

De opbrengsten uit doorrekening van kosten aan de opdrachthoudende verenigingen worden op maandbasis erkend. De opbrengsten uit facturatie werken derden worden erkend op een bepaald punt in de tijd.

De Groep behaalde het gros van haar opbrengsten uit beheersfacturen aan voornamelijk de opdrachthoudende verenigingen. De doorrekening via beheersfacturen is een weerspiegeling van alle kosten die noodzakelijk zijn om haar opdrachten uit te voeren als onafhankelijk dienstverlenend bedrijf voor voornamelijk de exploitatie van de netten voor elektriciteit, aardgas en andere leidinggebonden activiteiten.

De 'Facturatie werken derden' omvat diverse uitgevoerde werken voor derden in het kader van onder meer EDLB en de openbare verlichting.

Hierbij het detail van de doorrekening aan de voornaamste klanten (voornamelijk de opdrachthoudende verenigingen) die in de periode meer dan 10% van de opbrengsten genereren:

Onderneming	2018		2017	
	Opbrengsten in k EUR	% t.o.v. opbrengsten	Opbrengsten in k EUR	% t.o.v. opbrengsten
Gaselwest	210.035	15,3%	194.037	19,3%
IMEA	122.434	8,9%	109.799	10,9%
Imewo	257.091	18,8%	233.164	23,2%
Iveka	153.071	11,2%	137.880	13,7%
Iverlek	220.223	16,1%	203.820	20,3%
Andere	406.918	29,7%	127.362	12,7%
Totaal	1.369.772	100,0%	1.006.062	100,0%

Informatie betreffende de prestatieverplichtingen in de contracten met klanten wordt hieronder samengevat:

Energie Diensten voor Lokale Besturen (EDLB)

De contracten met klanten bestaan in het algemeen uit drie beloften. De eerste belofte is het uitvoeren van een studie naar mogelijke energiebesparingen. Na deze studie worden de werkzaamheden gestart en staat de Groep in voor de projectcoördinatie en de uitvoering. Deze drie beloften vormen één prestatieverplichting aangezien de Groep een significante dienst van integratie levert om deze beloften te bundelen tot een gecombineerd project voor de klant.

De prestatieverplichting is voldaan bij voorlopige oplevering en de betaling is gemiddeld genomen verschuldigd tussen 30 tot 60 dagen na de voorlopige oplevering.

Een waarborgperiode van 12 maanden wordt toegestaan aan de klant. Dit is een standaardgarantie dat niet aanschouwd wordt als een separate prestatieverplichting.

Openbare verlichting

De contracten met klanten bestaan in het algemeen uit twee beloften. De eerste belofte is de afbraak van de huidige openbare verlichting. Na de afbraak wordt de nieuwe openbare verlichting opgebouwd. Deze beloften worden aanschouwd als twee separate prestatieverplichtingen. De prestatieverplichtingen zijn voldaan bij oplevering en de betaling is gemiddeld genomen verschuldigd tussen 30 tot 30 dagen na de oplevering

De 'Overige operationele opbrengsten' omvatten voornamelijk het grondverzet bij synergiewerken, waarbij aan de andere nutsbedrijven hun respectievelijk aandeel wordt doorgerekend alsook terugbetalingen van algemene onkosten van aannemers, verzekeringen en andere instanties.

5 Diensten en diverse goederen

(In duizenden EUR)	2018	2017
Aannemerskosten voor aanleg en onderhoud netten	385.011	234.880
Directe aankopen voor exploitatie	104.707	68.115
Vergoedingen waaronder gebruik installaties en retributie	82.605	63.283
Advertentie, informatie, documentatie, receptie e.d.	9.737	6.672
Premies voor rationeel energiegebruik (REG)	51.197	62.804
Contracten en beheerskosten	12.204	12.584
Consultancy en andere prestaties	80.783	58.222
Andere	54.079	48.107
Totaal	780.323	554.667

De diensten en diverse goederen stijgen tegenover 2017 met 225.656 k euro van 554.667 k euro tot 780.323 k euro.

De kosten voor rationeel energiegebruik (REG) bedragen 51.197 k euro in 2018 en 62.804 k euro in 2017. Deze kosten weerspiegelen de betaling van de premies voor REG aangevraagd door particulieren en ondernemingen. Voor 2018 werden voornamelijk dakisolatiepremie aangevraagd. Vanaf 2017 hanteert de Vlaamse overheid in de uitbetaling van REG-premie strengere technische voorwaarden op energievak.

De rubriek 'Andere' bevat kosten voor huur, communicatie, vervoer, verzekering, kosten voor studies en dergelijke.

Al deze kosten werden voornamelijk doorgerekend aan de Opdrachthoudende Verenigingen.

6 Personeelsbeloningen

(In duizenden EUR)	2018	2017
Bezoldigingen	267.533	261.585
Sociale zekerheidsbijdragen	65.187	67.326
Lasten voor pensioenregelingen en bovenwettelijke verzekeringen	7.918	16.610
Andere personeelskosten	100.342	21.658
Totaal	440.980	367.179

De personeelskosten bedragen 440.980 k euro in 2018, een stijging van 73.801 k euro ten opzichte van 367.179 k euro in 2017. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de post 'Andere personeelskosten' waar de personeelskosten van de overgenomen ondernemingen worden opgenomen. Deze kosten worden terug doorgerekend aan de respectievelijke OV's.

Het gemiddeld aantal personeelsleden bedroeg 4.290 personen in 2018.

7 Financiële resultaten

(In duizenden EUR)	2018	2017
Rentebaten opdrachthoudende verenigingen	116.262	107.454
Rentebaten banken	28	5
Rentebaten derivaten	194	0
Andere financiële baten	-319	459
Financiële baten	116.165	107.918
Rentelasten opdrachthoudende verenigingen	0	68
Rentelasten banken	544	965
Rentelasten obligatieleningen	114.392	107.371
Andere financiële lasten	8.947	7.386
Financiële lasten	123.883	115.790

De rentebaten werden hoofdzakelijk gerealiseerd via intresten op leningen toegestaan aan de Opdrachthoudende Verenigingen en de cashpoolactiviteiten met de Opdrachthoudende Verenigingen.

De andere financiële baten bevatten voornamelijk ontvangen financiële kortingen (420 k euro in 2018; 365 k euro in 2017).

De rentelasten waren het gevolg van de rente op de obligatieleningen, de leningen aangaan met de banken en gedeeltelijk uit de cashpoolactiviteiten met de opdrachthoudende verenigingen.

De andere financiële lasten bevatten de kosten van schulden, financiële kosten voor huur, rentekosten op toegezegd-pensioenverplichtingen en de diverse bankkosten.

8 Belastingen op het resultaat

(In duizenden EUR)	2018	2017
Belastingen op het resultaat van het boekjaar	-9.670	-10.062
Belastingen op vorige boekjaren	-524	642
Belastingen op het resultaat	-10.194	-9.420

(In duizenden EUR)	2018	2017
Winst (verlies) vóór belastingen	10.194	9.420
Effect van niet-afrekbare kosten	22.495	20.182
Effect van afrekbare kosten	0	-1
Belastbare grondslag	32.689	29.601
Belastingen op het resultaat van het boekjaar *	-9.670	-10.062

* aan het wettelijk Belgisch belastingtarief van 29,58% (boekjaar 2018) en 33,99% (boekjaar 2017)

De belastingen op het resultaat bedragen 10.194 k euro op eind 2018 en 9.420 k euro op eind 2017. Deze stijging is het gevolg van de hogere verworpen kosten die de basis vormen van de belastbare grondslag.

De belastingen op het resultaat van 10.194 k euro (2017: 9.420 k euro) bestaan uit vooruitbetaalde belastingen voor boekjaar 2018 (7.699 k euro; 2017: 4.337 k euro), de geraamde belastingen voor 2018 (1.970 k euro; 2017: 5.725 k euro) en een regularisatie van vorige boekjaren (2018: 525 k euro; 2017: -642 k euro).

Er werden in totaal 21.454 k euro belastingen betaald gedurende 2018 (2017: 9.691 k euro) die enerzijds betrekking hadden op vorige boekjaren (2018: 13.755 k euro; 2017: 5.354 k euro) en anderzijds de vooruitbetaalde belasting (2018: 7.699 k euro; 2017: 4.337 k euro).

Op 22 december 2017 heeft het Parlement de hervorming van de vennootschapsbelasting goedgekeurd die vanaf 2018 tot een stapsgewijze verlaging van het tarief van 33,99% zal leiden. Het belastingtarief bedraagt 29,58% vanaf aanslagjaar 2019 (boekjaar 2018) en 25,00% vanaf aanslagjaar 2021 (boekjaar 2020). Er werden ook compenserende maatregelen opgenomen aangezien deze hervorming budgettair neutraal diende te zijn.

Activa

9 Immateriële activa

(In duizenden EUR)	Licenties en soortgelijke rechten	Geactiveerde ontwikkelingskosten	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2018	4.768	0	4.768
Verworven van derden	0	28.431	28.431
Andere	0	-25.646	-25.646
Aanschaffingswaarde op 31 december 2018	4.768	2.785	7.553
Gecumuleerde afschrijvingen op 1 januari 2018	4.299	0	4.299
Verworven van derden	0	25.747	25.747
Afschrijvingen	281	-464	-183
Andere	0	-25.007	-25.007
Gecumuleerde afschrijvingen op 31 december 2018	4.580	276	4.856
Netto boekwaarde op 31 december 2018	188	2.509	2.697

De bedragen 'Verworven van derden' zijn afkomstig van de Bedrijfscombinatie en fusie door overneming van Infrac (Zie toelichting 'Bedrijfscombinatie en fusie door overneming'). De bedragen in de post 'Andere' betreffen de afwaardering van ontwikkelingskosten van 'slimme meters'.

(In duizenden EUR)	Licenties en soortgelijke rechten	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2017	4.749	4.749
Aanschaffingen	19	19
Aanschaffingswaarde op 31 december 2017	4.768	4.768
Gecumuleerde afschrijvingen op 1 januari 2017	3.969	3.969
Afschrijvingen	330	330
Gecumuleerde afschrijvingen op 31 december 2017	4.299	4.299
Netto boekwaarde op 31 december 2017	469	469

10 Materiële vaste activa

(In duizenden EUR)	Installaties, machines en uitrustingen	Meubilair en rollend materieel	Leasing en soortgelijke rechten	Overige	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2018	185	69.364	0	1.564	71.113
Aanschaffingen	0	2.046	633	404	3.083
Verworven van derden	0	26.245	8.003	1.165	35.413
Aanschaffingswaarde op 31 december 2018	185	97.655	8.636	3.133	109.609
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 1 januari 2018	40	68.010	0	671	68.721
Afschrijvingen	18	1.653	853	189	2.713
Verworven van derden	0	21.299	0	465	21.764
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	-3	0	0	-3
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 31 december 2018	58	90.959	853	1.325	93.195
Netto boekwaarde op 31 december 2018	127	6.696	7.783	1.808	16.414

De bedragen 'Verworven van derden' zijn afkomstig van de Bedrijfscombinatie en fusie door overneming van Infrac (Zie toelichting 'Bedrijfscombinatie en fusie door overneming').

(In duizenden EUR)	Installaties, machines en uitrustingen	Meubilair en rollend materieel	Overige	Totaal
Aanschaffingswaarde op 1 januari 2017	70	68.799	1.490	70.359
Aanschaffingen	115	709	142	966
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	-144	-68	-212
Aanschaffingswaarde op 31 december 2017	185	69.364	1.564	71.113
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 1 januari 2017	25	67.401	630	68.056
Afschrijvingen	15	729	109	853
Overdrachten en buitengebruikstellingen	0	-120	-68	-188
Gecumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op 31 december 2017	40	68.010	671	68.721
Netto boekwaarde op 31 december 2017	145	1.354	893	2.392

Op 31 december 2018 en 2017 bestonden er geen beperkingen op eigendom en op materiële vaste activa die als zekerheid dienen voor verplichtingen.

Er waren geen verbintenissen voor de verwerving van materiële vaste activa op eind 2018 en 2017.

11 Investerings in joint ventures en geassocieerde deelnemingen

De investeringen in ondernemingen bedragen 16 k euro op eind 2018 en 30 k euro op eind 2017. Op 31 december 2018 worden investeringen aangehouden in Atrias cvba en Synductis cvba.

Gedurende 2018 (respectievelijk februari 2018 en maart 2018) hebben de Raden van Bestuur van Warmte@Vlaanderen cvba en Fluvius cvba beslist om deze vennootschappen te ontbinden met invereffeningstelling. Beide ondernemingen werden opgericht in 2016 maar bevatten geen activiteiten.

Op 9 mei 2011 werd Atrias cvba opgericht als een gezamenlijk initiatief van de grootste werkmaatschappijen voor energie van België: Fluvius, Ores, Sibelga en RESA.

Atrias is een centraal clearing house (kruispuntbank) ten behoeve van de Opdrachthoudende verenigingen en belast met het ontwikkelen van een Message Implementation Guide (MIG), de ontwikkeling van een clearing house toepassing en het beheer en onderhoud van deze toepassing. MIG beschrijft hoe de communicatiestroom tussen de verschillende spelers op de energiemarkt dient te gebeuren.

De Groep heeft 50% (2017: 25%) van de aandelen genomen voor het bedrag van 9 k euro (2017: 5 k euro).

Atrias is een niet-beursgenoteerde onderneming en heeft geen officiële prijsnotering.

Op 21 december 2012 werd Synductis cvba opgericht met als doel de infrastructuurwerken van verschillende nutsbedrijven in de Vlaamse steden en gemeenten op elkaar af te stemmen en het minderhinderbeleid te stimuleren.

Fluvius System Operator participeert in de sector 'uitvoeringscoördinatie' en 'planningscoördinatie'. Er werd een participatie onderschreven t.w.v. 7 k euro (2017: 7 k euro) of 33,28% voor 2018 (33,23% voor 2017).

Synductis is een niet-beursgenoteerde onderneming en heeft geen officiële prijsnotering.

De Groep ontvangt haar aandeel van de werkingskosten van Atrias en Synductis en verleent eveneens diensten en financiering (zie toelichting 'Verbonden partijen').

12 Overige beleggingen

Op eind 2018 bedragen de overige beleggingen 845 k euro (2017: 832 k euro).

De overige beleggingen bevatten de participaties die door de Groep worden aangehouden in bedrijventra op het grondgebied van Gaselwest (bedrijventra Kortrijk, Roeselare, Vlaamse Ardennen, Waregem) en Imewo (bedrijventra Brugge, Gent, Meetjesland en Oostende). De Groep heeft eveneens een participatie in het bedrijf Duwolim cvba dat zich als doel stelt het energieverbruik in woningen te verminderen.

13 Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen

De kosten met betrekking tot de voorzieningen voor personeelsbeloningen zijn terugvorderbaar van de opdrachthoudende verenigingen. Eind 2018 bedroeg het restitutierecht betreffende deze

personeelsbeloningen 256.730 k euro en 210.947 k euro op eind 2017 (zie toelichting 'Voorzieningen voor personeelsbeloningen').

14 Korte- en langetermijnvorderingen, andere

(In duizenden EUR)	2018	2017
Vordering t.o.v. OV's n.a.v. doorlenen van obligatielening aan particuliere beleggers (retail)	370.000	370.000
Vordering t.o.v. OV's n.a.v. doorlenen van obligatielening aan institutionele beleggers (stand alone)	440.000	440.000
Vordering t.o.v. OV's n.a.v. doorlenen van obligatielening aan Europese institutionele beleggers (EMTN programma*)	3.110.500	2.660.500
Andere	31.504	361
Totaal langetermijnvorderingen	3.952.004	3.470.861

*Euro Medium Term Note (EMTN) programme – zie toelichting 'Financiële instrumenten'

De langetermijnvorderingen stijgen van 3.470.861 k euro op eind 2017 naar 3.952.004 k euro op eind 2018 omwille van de overgenomen financiering die werd doorgeleend aan de OV's en een dochteronderneming.

De voorwaarden van de leningen op lange termijn aan de opdrachthoudende verenigingen waren dezelfde als die van de respectievelijke obligatieleningen (zie toelichting 'Leningen op korte en lange termijn').

15 Voorraden

(In duizenden EUR)	2018	2017
Grond- en hulpstoffen	74.453	39.526
Gecumuleerde waardeverminderingen op voorraden	-6.365	-5.880
Totaal	68.088	33.646

De netto terugname van de waardeverminderingen bedroeg 1.049 k euro in 2018 (2017: 32 k euro netto toevoeging). Deze bedragen werden opgenomen in de winst- en verliesrekening.

16 Handels- en overige vorderingen, vorderingen cashpoolactiviteiten

(In duizenden EUR)	2018	2017
Handelsvorderingen - bruto	267.447	159.006
Gecumuleerde waardeverminderingen op vorderingen	-14.823	-3.586
Handelsvorderingen - netto	252.624	155.420
Overige vorderingen	74.704	135.251
Totaal handels- en overige vorderingen	327.328	290.671
Vorderingen cashpoolactiviteiten	136.934	19.402

De handelsvorderingen bestonden voornamelijk uit vorderingen op de opdrachthoudende verenigingen en energieleveranciers en bedroegen 130.707 k euro in 2018 en 117.309 k euro in 2017. De stijging van de vorderingen t.o.v. de OV's is het gevolg van de fusie met ex-Infracr waardoor de kosten van deze werkmaatschappij verlopen via Fluvius System Operator en dienen doorgerekend te worden.

Eveneens worden vorderingen opgenomen voor een externe klantengroep waarvoor het noodzakelijk is een waardevermindering op te nemen van 14.823 k euro (2017: 3.586 k euro) (Zie toelichting 'Financiële instrumenten: risico's en reële waarde').

De daling van de 'Overige vorderingen' is voornamelijk toe te schrijven aan het terug te vorderen bedrag aan btw van de leden van de btw-entiteit van de Groep (2018: 13 k euro; 2017: 71.275 k euro). De OV's maken als gevolg van de fusie en wettelijke bepalingen geen deel meer uit van de btw-entiteit waardoor deze vordering verminderde.

De vordering ten opzichte van de btw bedraagt 35.422 k euro (2017: 5 k euro).

De overige vorderingen bevatten eveneens de te ontvangen intresten van de opdrachthoudende verenigingen m.b.t. het doorlenen van de opgenomen leningen.

De rubriek 'Vorderingen cashpoolactiviteiten' bevat de positieve saldi op de rekeningen met de opdrachthoudende verenigingen m.b.t. de cashpool en moet samen met de post 'Schulden cashpoolactiviteiten' geëvalueerd worden waar de negatieve saldi worden opgenomen.

Het aandeel van de deelnemingen werd opgenomen in de toelichting 'Verbonden partijen'.

17 Geldmiddelen en kasequivalenten

De liquide middelen ter waarde van 2.095 k euro op 31 december 2018 (2017: 31.390 k euro) bevatten banktegoeden, kasgeld en beleggingen in fondsen die omzetbaar zijn in gelden.

Alle middelen zijn uitgedrukt in euro.

Passiva

18 Eigen Vermogen

De diverse componenten van het eigen vermogen en de bewegingen van 1 januari 2017 tot 31 december 2018 worden weergegeven in het 'Mutatieoverzicht van het Eigen Vermogen'.

Het totaal aandelenkapitaal bedraagt 10.175 k euro op eind december 2018 (2017: 915 k euro) en was volledig geplaatst en volgestort.

De maatschappelijke aandelen zijn op naam van de oprachthoudende verenigingen en zijn verdeeld volgens de gegevens opgenomen in de toelichting 'Bedrijfscombinatie en fusie door overneming'.

Het aandelenkapitaal, verbonden aan de stemgerechtigde aandelen, bestaat uit het vast gedeelte dat 27.952,00 euro bedraagt op eind december 2018 (2017: 18.550,00 euro) en het variabel gedeelte van 1.256.023,84 euro op eind december 2018 (2017: 896.574,84 euro).

Het variabel gedeelte van het kapitaal is ontstaan als gevolg van enerzijds de overname op 1 januari 2016 van de activiteiten en de medewerkers van de dochteronderneming Indexis cvba (896.574,84 euro) en anderzijds als gevolg van de overname op 1 juli 2018 van de activiteiten van Infrac cvba (359.449,00 euro).

Het aandelenkapitaal verbonden aan de niet-stemgerechtigde aandelen aangehouden door de OV's van de overgenomen onderneming bedraagt 8.890.551 euro (Zie toelichting 3 'Business combinatie en fusie door overneming').

De reserves stijgen met 141 k euro en bedragen 213 k euro op eind 2018 (2017: 72 k euro).

De wettelijke reserve werd aangelegd bij een te bestemmen winst, ten belope van 5,00% tot een maximum van 10,00% van het geplaatst kapitaal.

Als gevolg van de fusie met Infrac cvba werden reserves (82 k euro) overgenomen en ontstond een uitgiftepremie (59 k euro).

De resultaten van de Groep zijn steeds zonder winst of verlies aangezien alle werkingskosten kunnen worden doorgerekend aan voornamelijk de oprachthoudende verenigingen.

Het minderheidsbelang op eind 2018 bevat 93 k euro (2017: 93 k euro) voor de participatie aangehouden door Farys/TMVW in De Stroomlijn.

19 Leningen op lange en korte termijn

(In duizenden EUR)	2018	2017
Leningen op lange termijn	3.991.963	3.449.329
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	3.500	0
Leningen op korte termijn	24.956	0
Leningen op korte termijn	28.456	0
Totaal	4.020.419	3.449.329

Op eind 2018 stijgen de schulden van leningen op korte en lange termijn met 571.090 k euro van 3.449.329 k euro op 31 december 2017 naar 4.020.419 k euro op 31 december 2018.

Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan twee EMTN obligatieleningen en een banklening die als gevolg van de fusie werden overgenomen.

Op het einde van het jaar 2018 werd een negatief cashpool saldo van 24.956 k euro gefinancierd met de beschikbare kaskredietlijn.

De **bewegingen van de leningen op lange en korte termijn** kunnen als volgt geanalyseerd worden:

(In duizenden EUR)	2018		2017	
	Cash	Non-cash	Cash	Non-cash
Totaal op 1 januari	3.449.329		3.808.473	
Bewegingen leningen op lange termijn (LT)				
Overname leningen op lange termijn	541.840	0	0	0
Opname leningen op lange termijn	0	0	199.737	0
Mutatie leningen op lange termijn	0	2.544	0	2.440
Mutatie korte termijn gedeelte van LT lening naar KT	0	-1.750	0	0
Bewegingen leningen op korte termijn (KT)				
Opname leningen op korte termijn	24.956	0	0	0
Overname leningen gedeelte van LT lening naar KT	3.500	0	0	0
Mutatie korte termijn gedeelte van LT lening naar KT	0	1.750	0	0
Mutatie leningen op korte termijn	0	0	0	-12
Aflossing korte termijn gedeelte van LT lening	-1.750	0	-150.000	0
Terugbetaling leningen op korte termijn	0	0	-411.309	0
Totaal bewegingen	568.546	2.544	-361.572	2.428
Totaal op einde van de verslagperiode	4.020.419		3.449.329	

Leningen op lange termijn

Alle uitstaande leningen zijn uitgedrukt in euro en hebben een vaste intrestvoet, behalve de banklening. Deze lening heeft een maandelijks variabele rentevoet en werd door de opname van een renteswap omgezet naar een vaste rentevoet (zie toelichting 'Afgeleide financiële instrumenten').

Voor alle obligatieleningen geldt als principe dat de opdrachthoudende verenigingen zich elk garant stellen op een niet-hoofdelijke en niet-solidaire basis maar beperkt tot het proportioneel aandeel in het kapitaal van hun toenmalige werkmaatschappij. Het aandeel in het kapitaal werd vastgelegd op moment van uitgifte en ligt vast voor de resterende looptijd van de obligatieleningen. In geval van de overgenomen EMTN obligatieleningen die op naam van Infracvba stonden, zullen enkel de opdrachthoudende verenigingen van ex-Infracvba garant staan. Analoog geldt voor de overige obligatieleningen die op naam van Eandis System Operator stonden, dat enkel de opdrachthoudende verenigingen van ex-Eandis cvba garant staan.

Op eind 2018 ziet de samenstelling van de lange termijn leningen er als volgt uit:

(in duizenden EUR)	2018	Uitgifte	Huidige intrestvoet %	Vervaldatum
Obligatieleningen - retail	369.760	370.000	2,00 - 4,25	2020 - 2025
Obligatieleningen - EMTN*	3.145.560	3.160.500	1,75 - 4,50	2021 - 2033
Obligatieleningen - privaat**	435.518	440.000	2,60 - 3,55	2027 - 2044
Bankleningen - met derivatenstructuur	44.625	70.000	3,31	2031
Totaal	3.995.463	4.040.500		
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	-3.500	0		
Totaal leningen op lange termijn	3.991.963	4.040.500		

Op eind 2017

(in duizenden EUR)	2017	Uitgifte	Huidige intrestvoet %	Vervaldatum
Obligatieleningen - retail	369.714	370.000	2,00 - 4,25	2020 - 2025
Obligatieleningen - EMTN*	2.644.335	2.660.500	1,75 - 4,50	2021 - 2033
Obligatieleningen - privaat**	435.280	440.000	2,60 - 3,55	2027 - 2044
Totaal	3.449.329	3.470.500		
Kortlopend deel van leningen op lange termijn	0	0		
Totaal leningen op lange termijn	3.449.329	3.470.500		

* EMTN: Euro Medium Term Note (is een programma dat de Groep de flexibiliteit geeft om obligatieleningen uit te geven met variërende looptijden).

** Privaat: betreft uitgifte van obligatieleningen volgens Duits recht: Schuldschein en Namensschuldverschreibung, en eveneens private uitgiftes aan institutionele beleggers (stand alone).

Het rendement bij uitgifte geeft het bruto actuariael rendement weer.
Het kapitaal van de leningen is terugbetaalbaar op vervaldatum.

In de loop van 2018 werden geen nieuwe obligatieleningen of nieuwe bankleningen uitgegeven door de Groep.

Leningen op korte termijn

De leningen op korte termijn bevatten het gedeelte van de leningen op lange termijn die binnen het jaar terugbetaalbaar zijn (3.500 k euro op einde 2018, 0 k euro op einde 2017) en de leningen opgenomen bij financiële instellingen zoals hieronder opgenomen:

(In duizenden EUR)	Vervaldag opnames	Beschikbaar bedrag	Opgenomen bedrag	Niet gebruikt bedrag	Gemiddelde intrestvoet *
Commercial paper	Nvt	522.000	0	522.000	Nvt
Vaste voorschotten	Nvt	200.000	0	200.000	Nvt
Fixed loans / Bankschulden	(1)	200.000	24.956	175.044	0,60%
Fixed loans	Nvt	50.000	0	50.000	Nvt
Totaal op 31 december 2018		972.000	24.956	947.044	
Commercial paper	Nvt	522.000	0	522.000	Nvt
Vaste voorschotten	Nvt	200.000	0	200.000	Nvt
Fixed loans / Bankschulden	Nvt	200.000	0	200.000	Nvt
Fixed loans	Nvt	100.000	0	100.000	Nvt
Totaal op 31 december 2017		1.022.000	0	1.022.000	

*De gemiddelde intrestvoet van de opgenomen bedragen op het einde van de periode
(1) Dagelijks

De leningen op korte termijn werden opgenomen door Fluvius System Operator in naam van de opdrachthoudende verenigingen die zich garant stellen voor hun aandeel en solidair als mededebiteur optreden met uitzondering van de bankschulden.

20 Voorzieningen voor personeelsbeloningen

Toegezegde-bijdragenregelingen

Het uitvoerend personeel aangeworven vanaf 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vanaf 1 mei 1999 genieten van toegezegde-bijdragenregelingen: deze regelingen voorzien in een kapitaal bij pensionering voortvloeiend uit de betaalde bijdragen en de rendementen toegekend door de pensioeninstellingen, alsook een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering. De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Enerbel en O.F.P. Powerbel) en groepsverzekeringen.

De activa van de pensioenfondsen worden beheerd door fondsen Esperides, uitgegeven in Luxemburg met 4 verschillende risicoprofielen (laag risico, medium risico, hoog risico en dynamische allocatie (dynamic asset allocation)). Het risiconiveau moet ook rekening houden met de leeftijd van de leden. Dit is de reden waarom de trustees van Powerbel aan hun leden een nieuwe optie voor het beheer van hun activa hebben voorgesteld (2015). Deze optie 'Life-Cycle' houdt rekening met een evolutie van het risico van 'Groei' naar meer 'Defensief' gedurende de carrière van de personeelsleden. Elk jaar heeft de deelnemer de mogelijkheid om zijn beleggingsstrategie te wijzigen, voor de toekomstige toelagen van de werkgever of voor het geheel van de opgebouwde sommen op zijn rekening.

Tot 2017 werden de toegezegde-bijdragenpensioenplannen gewaardeerd worden volgens de Projected Unit Cost (PUC) methode zonder projectie van de toekomstige premies. Voor het O.F.P.

Enerbel wordt vanaf 2018 het patronale gedeelte berekend volgens de PUC-methode met projectie van de toekomstige premies. Het gedeelte van de werknemer wordt nog steeds via de PUC-methode zonder projectie van de toekomstige premies geëvalueerd gezien de werknemerspremies niet afhankelijk zijn van de anciënniteit.

De rendementswaarborg is variabel en jaarlijks te aligneren op basis van 65% van het gemiddeld rendement over de laatste 24 maanden van de lineaire obligaties van de Belgische Staat (OLO's) met een duurtijd van 10 jaar (minstens 1,75% en maximaal 3,75%).

De gebruikte rendementswaarborg bedraagt vanaf 2016 1,75% en wordt toegepast volgens de verticale methode voor alle betaalde premies aan de pensioenfondsen en in de verzekeringsonderneming (producten Tak 21 met rendementsgarantie).

De pensioenfondsen zijn niet onderworpen aan de Solvency II-reglementering van de verzekeringsmaatschappijen en kunnen betere verwachte rendementen behalen bij diversificatie van de beleggingen. Hierdoor werden in 2016, voor de actieve kaderleden die hiervoor opteerden, de reserves en een compensatie van de groepsverzekering overgedragen naar een pensioenfonds O.F.P. Powerbel/O.F.P. Enerbel in een vorm van een cash-balance plan met een minimum waarborg van 3,25%.

In 2018 werd aan kaderleden de keuze geboden om over te stappen van het pensioenfonds Powerbel naar een Cash balance plan Powerbel New. Voor het pensioenkapitaal bij leven geldt een systeem "Cash Balance", dit wil zeggen dat enerzijds de formule in het reglement de patronale premies bepaalt en anderzijds het rendement is vastgelegd op 3,25%. Er worden geen persoonlijke bijdragen voorzien. Voor de voordelen bij overlijden en invaliditeit geldt een "te bereiken doel" ('defined benefit') systeem. Dit wil zeggen dat een formule de verschillende voordelen bepaalt. De te betalen bijdragen worden aan dit doel aangepast.

Toegezegd-pensioenregelingen

De collectieve overeenkomst van 2 mei 1952 voorzag een bijkomend pensioen gelijk aan 75% van het laatste jaarinkomen na aftrek van het paritair wettelijk pensioen na een volledige loopbaan, alsook een overlevingspensioen en wezenrente. Deze toegezegd-pensioenregeling werd volledig gefinancierd door de werkgever en de pensioenen werden rechtstreeks door de werkgever aan de begunstigten uitgekeerd. De eruit voortvloeiende resterende verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op lopende pensioenen.

De meerderheid van het uitvoerend personeel aangeworven vóór 1 januari 2002 en het kaderpersoneel aangeworven vóór 1 mei 1999 genieten van toegezegd-pensioenregelingen die voorzien in de uitkering van een kapitaal bij pensionering, en een kapitaal en wezenrente bij overlijden voor pensionering. Die voordelen worden berekend rekening houdend met het laatste jaarinkomen en de diensttijd. De financiering gebeurt door werknemersbijdragen en werkgeversbijdragen die gestort worden aan pensioenfondsen (O.F.P. Elgabel en O.F.P. Pensiobel) en groepsverzekeringen.

Als gevolg van veranderingen aan de pensioenregelingen in België werd aan leden van het pensioenplan Pensiobel de mogelijkheid geboden om vanaf 1 januari 2015 over te stappen naar het plan toegezegd-bijdragenregeling Powerbel. De in het verleden opgebouwde en verbeterde verworven rechten (in Pensiobel) worden gekapitaliseerd aan marktconforme rendementen maar met een minimaal rendement gelijk aan 3,25% (cash-balance Best-off plan).

De Groep verstrekt eveneens **vergoedingen** toegekend **na uitdiensttreding**, zoals een tussenkomst in de gezondheidszorgen en korting op de gas- en elektriciteitsrekening.

De **andere personeelsbeloningen op lange termijn** bevatten de afscheids- en jubileumpremies en opgespaard verlof of overuren.

De huidige toegezegd-pensioenregelingen worden gefinancierd via pensioenfondsen waar de aan specifieke plannen toegewezen activa worden geïdentificeerd. De Belgische wetgeving en de pensioenregulering stipuleren dat de toegewezen activa uitsluitend dienen tot financiering van de relevante voordelen. Dit resulteerde in de bepaling van een **actiefplafond**. De bepaling van dit plafond houdt rekening met de totale geprojecteerde betaalbare voordelen in lijn met de regels van de pensioenplannen en gebruik makend van de veronderstellingen gelinkt aan het plan.

Restitutierecht

Aangezien de kosten met betrekking tot de personeelsbeloningen terugvorderbaar zijn van de distributienetbeheerders, werd een restitutierecht, gelijk aan de in de balans opgenomen personeelsverplichtingen, erkend op het actief van de balans.

Actuariële risico's

De verscheidene personeelsverplichtingen stellen de Groep onderhevig aan verschillende actuariële risico's:

Beleggingsrisico

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen is berekend aan de hand van een disconteringsvoet waarvan de opbrengst is afgestemd met deze van hoogwaardige bedrijfsobligaties. Indien het rendement op de fondsbelegging lager ligt dan deze disconteringsvoet, dan zal er een tekort ontstaan. De pensioenplannen beleggen momenteel in relatief evenwichtige investeringen. Het detail werd opgenomen in de tabel 'Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum'.

Door het langetermijnkarakter van de verplichtingen acht de Raad van Bestuur van de pensioenfondsen het passend dat een redelijk deel van de fondsbeleggingen wordt geïnvesteerd in aandelen om het verwacht rendement op de fondsen te behalen.

Renterisico

Een daling van de rente op obligaties zal een stijging van de verplichting tot gevolg hebben. Dit zal echter gedeeltelijk gecompenseerd worden door een stijging van het rendement op de fondsbeleggingen van het plan.

Levensverwachting

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen wordt berekend rekening houdend met de beste schatting van de levensverwachting van deelnemers aan het plan zowel tijdens als na hun tewerkstelling. Een toename van de levensverwachting van de deelnemers aan het plan zal een toename van de verplichting tot gevolg hebben.

De prospectieve sterftetafels werden gebruikt, zoals voorgesteld door het Instituut van Actuarissen in België (IA|BE).

Loonsverhogingen

De contante waarde van de toegezegd-pensioenregelingen wordt berekend op basis van de toekomstige lonen van de deelnemers aan het plan. Een verhoging van het loon van de deelnemers zal een toename van de verplichting tot gevolg hebben.

De voornaamste actuariële veronderstellingen die werden gebruikt op de balansdatum bij de bepaling van de voorzieningen voor pensioenregelingen en andere vergoedingen:

	2018	2017
Disconteringsvoet - pensioenen DB	1,28%	1,01%
Disconteringsvoet - pensioenen DC	1,81%	1,66%
Disconteringsvoet - andere	1,80%	1,55%
Verwachte gemiddelde salarisstijging (zonder inflatie)	0,14%-2,38%	0,85%
Verwachte inflatie	1,75%	1,75%
Verwachte stijging van de ziektekosten (inclusief inflatie)	2,75%	2,75%
Verwachte stijging van de tariefvoordelen	1,75%	1,75%
Gemiddeld verwachte pensioenleeftijd	63	63
	IA BE	IA BE
	Prospective	Prospective
Sterftetafels	Tables	Tables
	0,28% tot	
Personeelsverloop	1,55%	0% tot 3,18%
Levensverwachting uitgedrukt in jaren van een gepensioneerde op 65 jaar:		
Voor een 65-jarige op datum van afsluiting		
- Man	20	20
- Vrouw	24	24
Voor een 65-jarige binnen 20 jaar:		
- Man	22	22
- Vrouw	26	26

Boekhoudkundige verwerking

In het kader van het langer werken kunnen bepaalde toegekende voordelen om vervroegd met pensioen te gaan niet langer opgenomen worden als een voorziening voor personeelsbeloningen. Niettegenstaande de Groep werkt aan een 'vernieuwd' pensioenplan, kan de timing van implementatie nog niet met zekerheid gesteld worden.

Hierdoor werd een bedrag van 32.143 k euro niet langer opgenomen als een voorziening voor personeelsbeloningen (met een positief effect op de post in de winst- en verliesrekening 'Personeelskosten'), maar werd voor hetzelfde bedrag een feitelijke verplichting op de balanspost '**Voorziening, andere**' verwerkt (en in de winst- en verliesrekening op de post 'Wijzigingen in de voorzieningen').

Bedragen opgenomen in het overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(In duizenden EUR)	2018	2017
Aan het dienstjaar toegerekende kosten - belastingen inbegrepen	-35.201	-24.396
Rentekosten	-11.297	-12.120
Rentebaten - exclusief rentebaten op actiefplafond	7.126	8.623
Verminderings	-100	0
Kosten van verstreken diensttijd	-18.131	0
Actuariële winsten (verliezen) onmiddellijk opgenomen in winst- en verliesrekening	1.604	4.272
Kosten van toegezegd-pensioenregelingen opgenomen in winst of verlies	-55.998	-23.622
Actuariële (winsten) verliezen op brutoverplichtingen:		
veranderingen in financiële veronderstellingen	28.393	-7.484
veranderingen in demografische veronderstellingen	4.796	-7.342
veranderingen in ervaringsaanpassingen	4.888	-26.279
Actuariële (winsten) verliezen op fondsbeleggingen	54.574	-8.220
Belastingen op verplichtingen	1.345	0
Veranderingen in minimum financieringsvereisten/actiefplafond	-28.611	44.178
Kosten opgenomen als niet-gerealiseerde resultaten	65.385	-5.147

Bedragen opgenomen in de balans

(In duizenden EUR)	Contante waarde van de brutoverplichting	Reële waarde van de fondsbeleggingen	Totaal
Pensioenen - gefinancierd	653.071	-673.263	-20.192
Pensioenen - niet gefinancierd	32.453	0	32.453
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	156.623	0	156.623
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	71.833	0	71.833
Effect van minimum financieringsvereisten/actiefplafond	0	16.013	16.013
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2018	913.980	-657.250	256.730
Pensioenen - gefinancierd	622.763	-645.527	-22.764
Pensioenen - niet gefinancierd	25.547	0	25.547
Gezondheidszorgen en tarifaire voordelen - niet gefinancierd	160.828	0	160.828
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen - gefinancierd	62.525	-15.189	47.336
Totaal toegezegd-pensioenregeling en andere langetermijnpersoneelsbeloningen op 31 december 2017	871.663	-660.716	210.947

Wijziging in de contante waarde van de brutoverplichting

(In duizenden EUR)	2018	2017
Totaal op 1 januari	-871.663	-930.883
Actuariële winsten (verliezen) - financiële veronderstellingen	-26.611	3.155
Actuariële winsten (verliezen) - demografische veronderstellingen	-9.342	18.009
Actuariële winsten (verliezen) - ervaringsaanpassingen	-519	25.133
Aanschaffingen/verkopen	-13.004	0
Verminderings	7.308	0
Aan het dienstjaar toegerekende kosten - belastingen inbegrepen	-35.201	-24.396
Bijdragen door deelnemers	-2.162	-2.394
Rentekosten	-11.297	-12.120
Betaalde beloningen - belastingen inbegrepen	67.987	51.834
Pensioenkosten van verstreken diensttijd	-18.131	0
Totaal op 31 december voor belastingen op niet-gefinancierde verplichtingen	-912.635	-871.663
Belastingen op niet-gefinancierde verplichtingen	-1.345	0
Totaal op 31 december	-913.980	-871.663

Wijziging van de reële waarde van de fondsbeleggingen

(In duizenden EUR)	2018	2017
Totaal op 1 januari	704.894	671.520
Actuariële winsten (verliezen) - aanpassing aan fondsbeleggingen op 1 januari	-15.360	-27.799
Rendement uit fondsbeleggingen (exclusief rentebaten)	-39.215	35.098
Aanschaffingen/verkopen	11.198	0
Verminderings	-7.408	0
Rentebaten	7.572	8.623
Bijdragen door werkgever - belastingen inbegrepen	77.406	66.891
Bijdragen door deelnemers	2.162	2.394
Betaalde beloningen - belastingen inbegrepen	-67.987	-51.834
Totaal op 31 december	673.262	704.894
Niet-recupereerbaar overschot (effect van actiefplafond)	-16.013	-44.178
Totaal op 31 december	657.250	660.716

Wijzigingen in het actiefplafond

(In duizenden EUR)	2018	2017
Totaal op 1 januari	44.178	0
Rentebaten	446	0
Wijzigingen aan actiefplafond	-28.611	44.178
Totaal op 31 december	16.013	44.178

Wijzigingen in niet-gerealiseerde resultaten

(In duizenden EUR)	2018	2017
Totaal op 1 januari	141.628	146.775
Niet-gerealiseerde verliezen (winsten)	65.385	-5.147
Totaal op 31 december	207.013	141.628

Indeling van de fondsbeleggingen op de balansdatum

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2018

Categorie	Elgabel %	Andere %	Pensiobel %	Verzeke- ringson- dernemin- gen %	Powerbel en Enerbel %	Totaal %
Beursgenoteerde beleggingen	78,14	76,55	78,80	77,33	83,94	78,94
Aandelen (Eurozone)	16,42	13,18	17,77	9,10	13,92	16,14
Aandelen (Buiten eurozone)	21,36	21,93	21,12	0	24,67	21,26
Staatsobligaties (Eurozone)	0	0	0	20,85	0	0,44
Andere obligaties (Eurozone)	25,97	26,67	25,68	45,34	29,21	26,76
Andere obligaties (Buiten eurozone)	14,39	14,77	14,23	2,04	16,14	14,34
Niet-beursgenoteerde beleggingen	21,86	23,45	21,20	22,67	16,06	21,06
Onroerende goederen	2,74	2,82	2,71	3,90	2,64	2,75
Liquide middelen	3,29	4,38	2,84	6,06	2,91	3,24
Andere	15,83	16,25	15,65	12,71	10,51	15,07
Totaal (in %)	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)	332.559	42.060	202.753	14.216	81.675	673.263

De indeling van de fondsbeleggingen met betrekking tot pensioenregelingen in functie van de belangrijkste categorie van activa op eind 2017.

Categorie	Munt	Elgabel %	Pensiobel %	Verzeke- ringson- dernemin- gen %	Powerbel en Enerbel %	Totaal %
Beursgenoteerde beleggingen		79,70	80,16	77,28	86,55	80,42
Aandelen	Eurozone	15,88	17,45	6,62	13,16	15,79
	Buiten					
Aandelen	eurozone	21,55	21,14	0	25,16	21,11
Staatsobligaties	Eurozone	4,16	4,08	20,47	5,34	4,75
Andere obligaties	Eurozone	29,80	29,32	50,19	33,04	30,61
	Buiten					
Andere obligaties	eurozone	8,31	8,17	0	9,85	8,17
Niet-beursgenoteerde beleggingen		20,30	19,84	22,72	13,45	19,58
Onroerende goederen		3,72	3,65	7,08	3,25	3,76
Liquide middelen		1,08	0,99	2,22	0,17	1,00
Andere		15,49	15,20	13,42	10,03	14,82
Totaal (in %)		100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Totaal (in duizenden EUR)		411.153	205.790	21.451	66.500	704.894

Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer en per soort voordeel

(In duizenden EUR)	2018	2017
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per type deelnemer	-913.980	-871.663
Actieve deelnemers	-700.098	-619.633
Niet-actieve deelnemers met uitgestelde voordelen	-19.607	-29.000
Gepensioneerden en begunstigden	-194.276	-223.030
Detail van de toegezegd-pensioenregeling per voordeel	-913.980	-871.663
Pensioenen	-685.524	-648.310
Andere vergoedingen (gezondheidszorg en tarifaire voordelen)	-156.623	-160.828
Afscheids- en jubileumpremies	-71.833	-62.525

Om de schattingonzekerheden toe te lichten is hieronder het effect op de voorziening voor personeelsbeloningen van de **gevoeligheidsanalyse** opgenomen.

(In duizenden EUR)	Effect: stijging (-) / daling (+)
Disconteringsvoet (+0,25%)	22.779
Inflatie (+0,25%)	-20.333
Salarisstijging (+0,10%)	-7.062
Ziektekosten (+0,10%)	-1.579
Tariefvoordelen (+0,50%)	-4.936
Levensverwachting gepensioneerden (+1 jaar)	-11.704
Verwacht rendement fondsbeleggingen (+0,10%)	706

De jaarlijkse balans van de toegezegd-pensioenregelingen wordt door de Groep gefinancierd door een bijdrage, uitgedrukt als een percentage van het totale salaris. Dit percentage wordt gedefinieerd door de geaggregeerde kost methode en wordt jaarlijks herzien. Deze methode van financiering bestaat erin dat toekomstige kosten worden opgenomen over de resterende looptijd van het plan. De kosten worden geraamd op verwachte basis (salarisgroei en de inflatie in aanmerking genomen).

De veronderstellingen met betrekking tot salarisverhoging, inflatie, personeelsverloop en sterfte worden gedefinieerd op basis van historische statistieken van de Groep. De gebruikte sterftetafels zijn degene die overeenkomen met de waargenomen ervaring binnen de pensioenfondsen. De disconteringsvoet werd afgestemd op de investeringsstrategie van de ondernemingen.

Deze veronderstellingen worden herzien op een regelmatige basis.

Specifieke gebeurtenissen (zoals wijziging van het plan, verandering van veronderstellingen, een te korte indekkingsperiode...) kunnen uiteindelijk leiden tot bijkomende stortingen door de Groep.

De **gemiddelde duur** van de toegezegd-pensioenregelingen op 31 december 2018 bedraagt 9 jaar (2017: 9 jaar) en voor de toegezegde-bijdragenregelingen op 31 december 2018 20 jaar (2017:16 jaar).

De Groep schat dat in 2019 een bedrag van 3.406 k euro zal worden bijgedragen aan toegezegd-pensioenregelingen, 11.667 k euro aan toegezegde-bijdragenregelingen.

21 Afgeleide financiële instrumenten

De Groep heeft een renteswap aangegaan om de variabele rente op de lange termijn leningen om te zetten naar een vaste rente. De afgeleide producten werden gewaardeerd tegen reële waarde voor 5.637 k euro in 2018.

De evoluties in de reële waarde werden verwerkt via de winst- en verliesrekening (Zie toelichting 'Financiële resultaten').

De reële waarde van afgeleide financiële instrumenten afgesloten ter afdekking van het renterisico werd berekend op basis van verdisconteerde verwachte toekomstige kasstromen rekening houdend met actuele termijncursen en rentecurves over de resterende looptijd van het instrument.

Overzicht van de afgeleide financiële instrumenten op 31 december 2018

Een Interest rate swap in het kader van een lening van 70.000 k euro op 20 jaar opgenomen in september 2011, trad in werking in september 2011.

22 Handelsschulden en overige schulden, schulden cashpoolactiviteiten en actuele belastingverplichtingen

(In duizenden EUR)	2018	2017
Gewone handelsschulden	96.434	87.021
Te ontvangen facturen	50.164	34.630
Subtotaal	146.598	121.651
Btw	11	36.587
Belastingen op personeelskosten	1.621	1.587
Schulden m.b.t. personeelsbeloningen	66.894	70.791
Andere kortlopende schulden	56.358	58.919
Totaal	271.482	289.535
Schulden cashpoolactiviteiten	187.978	96.415
Actuele belastingverplichtingen	2.073	13.315

De posten met betrekking tot handelsschulden en overige schulden dalen met 18.053 k euro van 289.535 k euro op eind 2017 naar 271.482 k euro op eind 2018, voornamelijk door de afname van de nog openstaande schuld van btw gedeeltelijk gecompenseerd door de stijging van de handelsschulden als gevolg van de fusie.

De andere kortlopende schulden bevatten hoofdzakelijk de nog toe te rekenen kosten voornamelijk met betrekking tot de financiële kosten voor de leningen, het wagenpark en projecten i.v.m. informatie- en communicatietechnologie.

De schulden m.b.t. de cashpoolactiviteiten bedragen 187.978 k euro op eind 2018 en 96.415 k euro op einde 2017 (zie ook toelichting 'Handels- en overige vorderingen').

De termijn en de voorwaarden voor de schulden waren als volgt:

Voor de handelsschulden bedroeg het leverancierskrediet gemiddeld 39 dagen en de aannemers werden betaald 30 dagen na factuurdatum.

De schulden aan de belasting over de toegevoegde waarde en van de bedrijfsvoorheffing werden respectievelijk betaald 20 en 15 dagen na het einde van de maand. Alle schulden werden betaald op hun vervaldag.

Financiële instrumenten

23 Financiële instrumenten: risico's en reële waarde

Risico's

Het is de bedoeling van de Groep om alle risico's afzonderlijk te begrijpen alsook hun onderlinge verbanden, en om strategieën te definiëren teneinde de economische impact op de resultaten van de Groep te beheersen. Het auditcomité heeft de verantwoordelijkheid voor het nazicht van de risicoanalyse, het goedkeuren van de aanbevolen risicobeheersingsstrategieën, het doen naleven van de richtlijnen inzake risicobeheer en voor het rapporteren.

Het functioneren van de Groep als werkmaatschappij voor de opdrachthoudende verenigingen beperkt in sterke mate de risico's en eventuele negatieve gevolgen.

Vermogensstructuur

De vermogensstructuur van de Groep bestaat uit het eigen vermogen en de financiële verplichtingen.

Naast de wettelijk vereiste minima voor eigen vermogen die van toepassing zijn op Fluvius System Operator en haar dochterondernemingen, is de Groep niet onderworpen aan enige extern opgelegde vereisten voor haar vermogensstructuur.

De Groep doet een beroep op kortetermijnfinanciering ter ondersteuning van het bedrijfskapitaal. De langetermijnleningen worden opgenomen door Fluvius ter financiering van de opdrachthoudende verenigingen en worden doorgerekend aan dezelfde voorwaarden als de opgenomen leningen.

Kredietrisico

Het kredietrisico omvat het risico dat de ene partij bij een financieel instrument haar verplichtingen niet zal nakomen, waardoor bij de andere partij een financieel verlies kan ontstaan.

Het maximale kredietrisico is de balanswaarde van elk financieel actief.

De Groep rekent de kosten door aan voornamelijk haar aandeelhouders, haar minderheidsaandeelhouders en deelnemingen en beperkt hierdoor het kredietrisico.

Ouderdomsanalyse van handelsvorderingen waarvoor geen bijzondere waardevermindering werd opgenomen:

(In duizenden EUR)	2018	2017
0 - 30 dagen	9.544	6.915
31 - 60 dagen	4.910	1.919
61 - 90 dagen	1.954	1.084
91 - 120 dagen	1.477	1.213
>120 dagen	27.956	6.624
Totaal vervallen	45.841	17.755

Beweging gecumuleerde waardeverminderingen op handelsvorderingen:

(In duizenden EUR)	2018	2017
Saldo per 1 januari	-3.586	-6.440
Verworven van derden	-9.807	0
Toevoeging waardeverminderingen op vorderingen	-3.619	-3.688
Terugname waardeverminderingen op vorderingen	2.189	6.542
Saldo per einde verslagperiode	-14.823	-3.586

Valutarisico

De Groep is niet wezenlijk blootgesteld aan valutarisico's, aangezien zij bijna geen transacties heeft in andere valuta dan de euro.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico houdt het risico in dat de Groep haar financiële verplichtingen niet zou kunnen nakomen. De Groep beperkt dit risico door de kasstromen op een continue basis te bewaken en ervoor te zorgen dat er voldoende kredietfaciliteiten aanwezig zijn.

De Groep doet een beroep op verscheidene banken om op korte termijn gelden aan te trekken. In het kader van een opgezet thesauriebewijzenprogramma werden commercial papers (thesauriebewijzen) uitgegeven. Vaste voorschotten en thesauriebewijzen kunnen opgevraagd worden met een looptijd van 1 week tot 12 maanden en fixed loans (straight loans) voor een looptijd tussen 1 dag tot 1 jaar. Alle leningen hebben een vaste intrestvoet gedurende de looptijd behalve de opname van het kassierscontract dat een variabele rentevoet heeft.

De Groep neemt langetermijnleningen op ter financiering van de opdrachthoudende verenigingen. Deze langetermijnleningen worden doorgerekend aan dezelfde voorwaarden als de opgenomen leningen.

De opdrachthoudende verenigingen wendden deze middelen aan voor de financiering van de investeringen in de distributienetten, om leningen te herfinancieren, intresten te betalen en voor werkkapitaal. Op eind 2014 werd ook een deel van de netto opbrengsten van deze uitgiftes gebruikt om de vergoeding te betalen in naam en voor rekening van de openbare besturen aan Electrabel in het kader van diens uittrede uit het aandelenkapitaal van de opdrachthoudende verenigingen van ex-Eandis.

In 2010 heeft de Groep voor het eerst obligatieleningen uitgegeven voor de particuliere belegger in België en het Groothertogdom Luxemburg.

Om de financieringsbronnen te diversifiëren en te verbreden zodat een veilige, betrouwbare, efficiënte en innovatieve distributie van energie aan de afnemers kan verzekerd worden, werd een rating gevraagd.

Eandis System Operator heeft in oktober 2011 een A1 rating (negatieve vooruitzichten - 'outlook') bekomen van 'Moody's Investors Service Ltd.' ("Moody's"). Op 14 december 2016 werd deze rating verlaagd naar A3 met stabiele vooruitzichten. Op 29 juni 2018 heeft het ratingbureau Moody's de vooruitzichten van de A3-rating van stabiel naar positief gewijzigd. Deze wijziging in de vooruitzichten weerspiegelt het verbeterde kredietprofiel van Eandis System Operator en de invloed op dit kredietprofiel van de aangekondigde fusie van Eandis System Operator cvba met zijn sectorgenoot Infracvba tot Fluvius System Operator cvba, die vanaf 1 juli 2018 van start ging.

Infracx cvba heeft sinds 2014 een A-rating bekomen van het ratingagentschap Fitch, waarbij, gedurende 2018, de vooruitzichten van stabiel naar negatief werden aangepast.

Fluvius System Operator cvba heeft gekozen voor een rating bij de ratingagentschappen Moody's en Creditreform.

Op 15 oktober 2018 heeft Creditreform Rating AG aan alle obligaties een A+ rating toegekend.

Eandis heeft een 5.000.000 k euro EMTN-programma lopen voor uitgifte van obligaties vanaf 2011, met een looptijd tot 2021. Van dit programma was op eind 2018 voor een bedrag van 2.660.500 k euro of 53,21% aan obligatieleningen uitgegeven. Sinds eind 2014 vonden geen uitgiftes meer plaats onder dit programma.

Infracx heeft een 500.000 k euro EMTN-programma lopen voor uitgifte van obligaties vanaf 2013. Een eerste schijf van 250.000 k euro werd uitgegeven in 2013 (looptijd tot 2023) en een tweede schijf van 250.000 k euro in 2014 (looptijd tot 2029).

Alle gelden van de obligatieleningen werden op 50.000 k euro na volledig doorgeleend aan de OV's aan dezelfde voorwaarden als de uitgegeven obligatieleningen. De hieruit ontstane vorderingen voor de Groep worden opgenomen in de rubriek 'Langetermijnvorderingen, andere'.

Een overzicht van de leningen wordt opgenomen in de toelichting 'Leningen op lange en korte termijn'. De banklening van 44.625 k euro werd eveneens niet doorgeleend.

Informatie betreffende het aflossingsschema van de verschillende leningen op lange termijn.

Op eind 2018

(in duizenden EUR)	2018	1 jaar of minder	2-3 jaar	4-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Obligatieleningen - retail	369.760	0	169.973	0	199.787
Obligatieleningen - EMTN	3.145.560	0	499.307	994.674	1.651.579
Obligatieleningen - privaat	435.518	0	0	0	435.518
Bankleningen - met derivatenstructuur	44.625	3.500	7.000	7.000	27.125
Totaal	3.995.463	3.500	676.280	1.001.674	2.314.009

Op eind 2017

(in duizenden EUR)	2017	1 jaar of minder	2-3 jaar	4-5 jaar	Meer dan 5 jaar
Obligatieleningen - retail	369.714	0	169.960	0	199.754
Obligatieleningen - EMTN	2.644.335	0	0	996.093	1.648.242
Obligatieleningen - privaat	435.280	0	0	0	435.280
Totaal	3.449.329	0	169.960	996.093	2.283.276

Renterisico

De Groep heeft leningen op lange termijn opgenomen met een vaste rentevoet.

De ontstane financiële lasten voor Fluvius System Operator worden doorgerekend aan de OV's en worden gerapporteerd als een financiële opbrengst, behalve de financiële lasten m.b.t. het gedeelte EMTN obligatielening van 50.000 k euro en de banklening van 44.625 k euro, deze werden niet doorgeleend.

De intrestaflossingen voor de volgende jaren, berekend op basis van de overeengekomen intrestvoeten, is als volgt:

(In duizenden EUR)	2018	2017
In 2018	0	106.424
In 2019	123.804	106.424
In 2020	123.691	106.424
In 2021	116.344	99.199
In 2022	93.724	76.699
In 2023	79.857	72.698
In 2024 en volgende	457.867	405.171
Totaal	995.287	973.039

Andere

Meer informatie omtrent de risico's van de Groep en haar aandeelhouders is opgenomen in het prospectus van 2 juni 2017 m.b.t. de uitgifte van een obligatielening (retail) en de investor presentation van december 2018 die kunnen geraadpleegd worden op de website www.fluvius.be.

Reële waarde

De reële waarde van de financiële activa en passiva wordt gedefinieerd als het bedrag waartegen het instrument zou kunnen geruild worden in een lopende transactie tussen bereidwillige partijen, en niet in een gedwongen verkoop of liquidatieverkoop.

De reële waarde hiërarchie

De Groep gebruikt de volgende hiërarchische classificatie voor het bepalen en toelichten van de reële waarde van financiële instrumenten door middel van een waarderingstechniek:

Niveau 1: genoteerde (niet-aangepaste) prijzen op liquide markten voor identieke activa of passiva

Niveau 2: andere technieken waarvoor alle input met een significante weerslag op de opgenomen reële waarde hetzij direct, hetzij indirect kan worden waargenomen

Niveau 3: technieken die gebruik maken van input met een significante weerslag op de opgenomen reële waarde die niet gebaseerd is op waarneembare marktgegevens

De volgende methodes en veronderstellingen worden gebruikt voor het schatten van de reële waarde:

Geldmiddelen en kortetermijnleningen, handelsvorderingen, handelsschulden en overige schulden benaderen hun nettoboekwaarde grotendeels wegens de korte looptijd van deze instrumenten.

De reële waarde van de beleggingen uit een niet-genoteerde markt is gebaseerd op de laatste beschikbare jaarinformatie.

De afgeleide financiële instrumenten zijn intrestswaps. De toegepaste waarderingstechnieken zijn swapmodellen die gebruik maken van actuele waarde berekeningen. De modellen bevatten diverse soorten input waaronder termijnkoersen, rentecurves die worden bekomen op basis van de marktrente en afgeleiden uit marktprijzen van verschillende financiële producten die opgevraagd worden aan verschillende marktpartijen.

De reële waarde van genoteerde obligatieleningen is gebaseerd op de indicatieve noteringen op Bloomberg (Bloomberg is een vooraanstaande nieuwssite voor zakelijke en financiële markten, het levert wereldwijd economisch nieuws, koersen van futures, aandelenkoersen e.a.) op datum van rapportering.

De reële waarde van de genoteerde obligatieleningen, uitgegeven voor een totaal van 3.530,5 miljoen euro evolueert in functie van de marktrente. De reële waarde op 31 december 2018 bedraagt 3.927,8 miljoen euro en verschilt van de terugbetalingswaarde en de boekwaarde.

Op 31 december 2018 zijn de reële waarden als volgt:

(In duizenden EUR)	Reële waarde Niveau 1	Reële waarde Niveau 3	Boekwaarde
Overige beleggingen	0	845	845
Geldmiddelen en kasequivalenten	2.095	0	2.095
Handels- en overige vorderingen	327.328	0	327.328
Vorderingen cashpoolactiviteiten	136.934	0	136.934
Totaal	466.357	845	467.202
Leningen op lange termijn	4.412.435	0	3.991.963
Leningen op korte termijn	28.456	0	28.456
Totaal kortlopende schulden, andere	273.555	0	273.555
Schulden cashpoolactiviteiten	187.978	0	187.978
Totaal	4.902.424	0	4.481.952

Op 31 december 2017 zijn de reële waarden als volgt:

(In duizenden EUR)	Reële waarde Niveau 1	Reële waarde Niveau 3	Boekwaarde
Overige beleggingen	0	984	832
Geldmiddelen en kasequivalenten	31.390	0	31.390
Handels- en overige vorderingen	290.671	0	290.671
Vorderingen cashpoolactiviteiten	19.402	0	19.402
Totaal	341.463	984	342.295
Leningen op lange termijn	3.847.603	0	3.449.329
Totaal kortlopende schulden, andere	302.850	0	302.850
Schulden cashpoolactiviteiten	96.415	0	96.415
Totaal	4.246.868	0	3.848.594

Andere informatie

24 Verbonden partijen

Transacties tussen Fluvius System Operator en haar dochterondernemingen werden in de consolidatie geëlimineerd en werden dus niet opgenomen in deze toelichting.

De vergoedingen aan het managementcomité en de bestuurders bedroegen 4.015.511 euro voor 2018 en 3.698.619 euro voor 2017. Hiervan bedroeg de pensioenkost 634.936 euro voor 2018 en 697.823 euro voor 2017. Er werden geen andere voordelen in natura, opties op aandelen, kredieten of voorschotten gegeven ten gunste van de bestuurders.

Transacties van de Groep met de ondernemingen die een minderheidsbelang (Farys/TMVW) aanhouden, waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2018	2017
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de minderheidsbelangen	5.787	4.471
Doorrekening van kosten van de minderheidsbelangen	194	454
Bedrag van uitstaande saldi		
Handelsvorderingen	1.658	569
Handelsschulden	3	10

Transacties van de Groep met de geassocieerde deelnemingen (Atrias en Synductis) waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2018	2017
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de geassocieerde deelnemingen	2.434	2.026
Doorrekening van kosten van de geassocieerde deelnemingen	11.202	11.475
Bedrag van uitstaande saldi		
Handelsvorderingen	26.482	18.830
Handelsschulden	1.486	1.847

Transacties van de Groep met de aandeelhouders (opdrachthoudende verenigingen) waren als volgt:

(In duizenden EUR)	2018	2017
Bedrag van de transacties		
Doorrekening van kosten aan de opdrachthoudende verenigingen	1.365.164	1.000.481
Doorrekening van kosten van de opdrachthoudende verenigingen	172.305	20.340
Rentebaten opdrachthoudende verenigingen	115.327	107.454
Rentelasten opdrachthoudende verenigingen	0	68
Bedrag van uitstaande saldi		
Restitutierecht op voorzieningen voor personeelsbeloningen	256.730	210.947
Langetermijnvorderingen, andere	3.926.136	3.470.500
Handelsvorderingen, op te maken facturen	130.707	117.309
Vorderingen/(schulden) cashpoolactiviteiten	-51.044	-77.013
Overige vorderingen, verkregen financiële opbrengsten obligatieleningen	30.465	37.690
Handelsschulden	21.264	19.703
Vorderingen/(schulden) btw-eenheid	0	70.591
Ontvangen garanties of zekerheden		
M.b.t. financiële verplichtingen	792.000	822.000

Alle facturen aan of van de opdrachthoudende verenigingen zijn betaalbaar binnen de 30 dagen na factuurdatum.

Lidmaatschap van professionele organisaties

Fluvius System Operator is lid van Synergrid vzw, een gemeenschappelijke belangenvereniging van de beheerders van netten in België van transmissie van elektriciteit, van vervoer van aardgas en van de distributie van elektriciteit en aardgas.

Fluvius System Operator is lid van de Europese vereniging van Europese distributienetbeheerders voor Slimme Netten (EDSO for Smart Grids).

Gedurende 2018 werd voor de uitoefening van het mandaat van de commissaris voor de moederonderneming Fluvius System Operator een bedrag van 74 k euro betaald, aangevuld met bijkomende (wettelijke) opdrachten in het verlengde van het mandaat als commissaris ten belope van 378 k euro alsook met andere opdrachten ten belope van 38 k euro. De additionele diensten werden goedgekeurd door het auditcomité.

25 Verplichtingen en onzekerheden

(In duizenden EUR)	2018	2017
Huurwaarborgen gebouwen	1.585	1.463
Andere bankwaarborgen	125	125
Totaal gegeven waarborgen	1.710	1.588
Ontvangen waarborgen van aannemers en leveranciers	27.052	25.485

Uitstaande bestellingen op 31 december 2018 bedroegen 9.267 k euro (31 december 2017: 16.311 k euro).

De Groep huurde verschillende gebouwen en bijhorende parkings voor een waarde van 6.933 k euro in 2018 en 6.063 k euro in 2017, alsook wagens voor een waarde van 6.847 k euro in 2018 en 4.681 k euro in 2017.

De huurverplichtingen (opgenomen als operationele huurverplichtingen) hebben betrekking op gebouwen, wagens en andere materialen.

De contracten met betrekking tot gebouwen bevatten verlengingsclausules en hebben een gemiddelde looptijd van twee jaar.

De toekomstige huurverplichtingen bedragen 23.181 k euro.

Vanaf 1 januari 2019 zullen deze opgenomen worden volgens de nieuwe standaard IFRS 16 Leaseovereenkomsten (zie toelichting 'Standaarden die werden gepubliceerd, maar nog niet van kracht zijn').

De Groep heeft geschillen en juridische procedures hangende waarvoor het risico op verlies mogelijk doch niet waarschijnlijk is. Op dit ogenblik kan de waarschijnlijke timing van de afwikkeling niet worden ingeschat.

26 Gebeurtenissen na balansdatum

Gedurende 2019 zullen nog verdere herschikkingen in het energielandschap uitgevoerd worden:

Fusie van opdrachthoudende verenigingen binnen de Fluvius Economische Groep

Op 1 april 2019 worden er twee herschikkingen doorgevoerd binnen de Fluvius Economische Groep. Deze herschikkingen zullen een rechtstreekse weerslag hebben op het aandeelhouderschap van Fluvius System Operator.

Eenzijds is er in de Antwerpse regio de fusie van de opdrachthoudende verenigingen IMEA en IVEG, samen met de opdrachthoudende vereniging INTEGAN, die actief is in het beheer van kabelinfrastructuur. Samen vormen deze drie entiteiten voortaan de opdrachthoudende vereniging Fluvius Antwerpen, met activiteiten in de energiedistributie (elektriciteit en gas), het rioolbeheer en het beheer van kabelinfrastructuur.

Daarnaast fuseren in de provincie Limburg de opdrachthoudende verenigingen Inter-energa (distributie van elektriciteit en gas), Inter-aqua (rioolbeheer) en Inter-media (kabelinfrastructuur) tot de opdrachthoudende vereniging Fluvius Limburg.

Eveneens op 1 april 2019 fuseert ook de opdrachthoudende vereniging PBE met Intergas. Deze transactie heeft geen impact op het aandeelhouderschap van Fluvius of het werkingsgebied.

Integratie van INTEGAN-medewerkers

De creatie van Fluvius Antwerpen op 1 april 2019 zal gepaard gaan met de overname van het voltallig personeel van INTEGAN (100,9 voltijdse equivalenten) door Fluvius System Operator cvba. Alle betrokken medewerkers behielden bij deze overstap hun arbeidsvoorwaarden, rechten en plichten.

Ingevolge de toepassing van het controlebegrip onder de IFRS standaarden, zal de tussentijdse geconsolideerde jaarrekening IFRS worden opgemaakt voor de werkmaatschappij per 30 juni 2019 inclusief de overgenomen personeelsleden van INTEGAN. De halfjaarcijfers per 30 juni 2019 zullen de bedrijfskosten en hun doorrekening naar de desbetreffende opdrachthoudende vereniging bevatten voor de periode vanaf 1 april 2019.

De toenemende verschillen tussen het Vlaamse en Waalse Gewest hebben ertoe geleid dat de Waalse gemeenten die deel uitmaken van de Vlaamse OV's zullen toetreden tot ORES Assets cvba, de Waalse distributienetbeheerder, vanaf 1 januari 2019. Hierdoor zal een partiële splitsing van Gaselwest door overname van de gas- en elektriciteitsdistributie op het grondgebied van de gemeenten Celles, Comines-Warneton, Ellezelles en Mont-de-l'Enclus plaatsvinden.

De waardering en de ruilverhouding werd reeds bepaald op basis van de waarden van 30 juni 2018, maar de finaal af te splitsen bedragen zullen pas in 2019 definitief vastgelegd worden op basis van de afsluiting van 31 december 2018.

27 Lijst van de ondernemingen opgenomen in de consolidatie

Onderneming	Maatschappelijke zetel	Aandelen in	
		bezit %	Stemrecht %
Moederonderneming			
Fluvius System Operator cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle		
Dochteronderneming			
De Stroomlijn cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle	64,03	64,03
Deelnemingen in joint ventures en geassocieerde deelnemingen			
Synductis cvba	Brusselsesteenweg 199, B-9090 Melle	33,28	32,82
Atrias cvba	Ravensteingalerij 4, B-1000 Brussel	50,00	50,00

Informatie met betrekking tot de moedervenootschap

De statutaire niet-geconsolideerde jaarrekening van de moedervenootschap Fluvius System Operator cvba wordt hierna in verkorte vorm weergegeven. De resultaten van 2018 bevatten de resultaten van de overgenomen activiteiten van de sectorgenoot Infracx voor een volledig jaar.

In overeenstemming met de Belgische vennootschapswetgeving zullen het jaarverslag en de jaarrekening van Fluvius System Operator cvba samen met het verslag van de Commissaris worden neergelegd bij de Nationale Bank van België. Deze verslagen zijn beschikbaar vanaf 26 april 2019 op de website www.Fluvius.be of op het adres: Brusselsesteenweg 199, 9090 Melle.

De Commissaris heeft een verklaring zonder voorbehoud gegeven met betrekking tot de statutaire jaarrekening van Fluvius System Operator cvba.

Verkorte balans In duizenden EUR	2018	2017
Vaste activa	10.295	1.705
Immateriële vaste activa	2.509	0
Materiële vaste activa	5.922	317
Financiële vaste activa	1.864	1.388
Vlottende activa	4.737.201	4.058.300
Vorderingen op meer dan één jaar	3.945.528	3.470.500
Voorraden	68.088	33.646
Vorderingen op ten hoogste één jaar	427.543	267.920
Geldbeleggingen en liquide middelen	3.877	32.132
Overlopende rekeningen	292.165	309.239
Totaal der activa	4.747.496	4.060.005
Eigen vermogen	10.407	1.007
Kapitaal	10.175	915
Andere vermogenselementen: reserves, uitgiftepremies, overgedragen resultaat	232	92
Voorzieningen voor risico's en kosten	256.730	210.947
Schulden	4.480.359	3.848.051
Schulden op meer dan één jaar	3.991.963	3.449.329
Schulden op ten hoogste één jaar	434.741	343.585
Overlopende rekeningen	53.655	309.239
Totaal der passiva	4.747.496	4.060.005

Verkorte resultatenrekening In duizenden EUR	2018	2017
Omzet	1.633.676	1.046.024
Bedrijfswinst (verlies)	14.003	13.617
Financiële resultaten	-3.961	-4.363
Belasting op het resultaat	-10.041	-9.254
Winst (verlies) van het boekjaar	0	0

Verslag van de commissaris aan de algemene vergadering van Fluvius System Operator CVBA over het boekjaar afgesloten op 31 december 2018

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris van Fluvius System Operator CVBA (de "Vennootschap") en van de dochterondernemingen (samen de "Groep"). Dit verslag omvat ons oordeel over de geconsolideerde balans op 31 december 2018, de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerde mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht van het boekjaar dat afgesloten werd op 31 december 2018 en de toelichting (alle stukken gezamenlijk "de Geconsolideerde Jaarrekening") en omvat tevens ons verslag betreffende de overige door de wet en regelgeving gestelde eisen. Deze verslagen zijn één en ondeelbaar.

Wij werden als commissaris benoemd door de algemene vergadering op 19 mei 2017, overeenkomstig het voorstel van het bestuursorgaan uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordacht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die zal beraadslagen over de Geconsolideerde Jaarrekening afgesloten op 31 december 2019. We hebben de wettelijke controle van de Geconsolideerde Jaarrekening van de Groep uitgevoerd gedurende 8 opeenvolgende boekjaren.

Verslag over de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de Geconsolideerde Jaarrekening van Fluvius System Operator CVBA, die de geconsolideerde balans op 31 december 2018 omvat, alsook de geconsolideerde winst- en verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, het geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen en het geconsolideerd kasstroomoverzicht voor het boekjaar afgesloten op die datum en de toelichting, met een geconsolideerd balanstotaal van € 4.763.151 duizend en waarvan de geconsolideerde resultatenrekening afsluit met een resultaat van het boekjaar van € 0 duizend.

Naar ons oordeel geeft de Geconsolideerde Jaarrekening een getrouw beeld van het geconsolideerde eigen vermogen en van de geconsolideerde financiële positie van de Groep op 31 december 2018 alsook van de geconsolideerde resultaten en de geconsolideerde kasstromen voor het boekjaar afgesloten op die datum, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie ("IFRS") en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Basis voor ons oordeel zonder voorbehoud

We hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards on Auditing ("ISA's"). Onze verantwoordelijkheden uit hoofde van die standaarden zijn nader beschreven in het gedeelte "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening" van ons verslag.

Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

De kernpunten van onze controle zijn die aangelegenheden die volgens ons professioneel oordeel het meest significant waren bij onze

controle van de Geconsolideerde Jaarrekening van de huidige verslagperiode.

Deze aangelegenheden werden behandeld in de context van onze controle van de Geconsolideerde Jaarrekening als een geheel en bij het vormen van ons oordeel hieromtrent en derhalve formuleren wij geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

Voorziening voor personeelsbeloningen

- ▶ Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De voorzieningen voor de personeelsbeloningen bedragen € 224,6 miljoen per 31 december 2018. De Groep erkent de voorzieningen voor deze lange termijn personeelsbeloningen op basis van de vereisten van IAS19 Personeelsbeloningen. De plannen van de Groep worden beschreven in toelichting 20 van de Geconsolideerde Jaarrekening.

De waardering van deze voorzieningen is complex en vereist inschattingen van het management. Door de complexiteit wordt de Vennootschap voor de berekening van de voorziening bijgestaan door een externe actuaaris. De waardering van de voorzieningen is gebaseerd op de onderliggende personeelsdata van de verschillende pensioenplannen waarop vervolgens bepaalde actuariële assumpties worden toegepast zoals verwachte inflatie, verdisconteringsvoeten, verwachte gemiddelde salarisstijgingen en het personeelsverloop.

Een wijziging in deze assumpties of het gebruik van foutieve personeelsdata zouden een materiële impact hebben op de Geconsolideerde Jaarrekening.

Om deze redenen is de waardering van de voorzieningen voor de personeelsbeloningen een kernpunt van onze controle.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Onze auditwerkzaamheden omvatten onder andere:

- Een analyse van de bestaande plannen binnen de groep en bespreking van eventuele wijzigingen in deze plannen.
- Het testen van de onderliggende personeelsdata door middel van analytisch nazicht ten opzichte van vorig boekjaar en door middel van aansluiting (van o.a. ouderdom, geslacht, salaris, anciënniteit) van

een steekproef personeelsleden met onderliggende documentatie.

- Het beoordelen van de bekwaamheid en de onafhankelijkheid van de externe actuaaris.
- Het betrekken van onze interne actuarissen om de gepastheid te beoordelen van de gebruikte actuariële modellen in overeenstemming met IAS19R en om de redelijkheid te beoordelen van de significante assumpties (zijnde met name verwachte inflatie, verdisconteringsvoeten, verwachte gemiddelde salarisstijgingen, sterftetabellen en het personeelsverloop) die worden gebruikt voor de waardering van de voorziening.
- Wij hebben adequaatheid en volledigheid van toelichting 20 van de Geconsolideerde Jaarrekening beoordeeld.

Financieringsactiviteiten

- ▶ Beschrijving van het punt en het auditrisico :

De balans van de Groep wordt significant beïnvloed door de financieringsactiviteit die de Groep vervult. Op 31 december 2018 bedraagt de lange termijn financiering € lange termijn financiering € 3.992,0 miljoen en de korte termijn financiering € 28,5 miljoen, zoals beschreven in toelichting 19 van de Geconsolideerde Jaarrekening. Deze financiering wordt vervolgens gebruikt om leningen toe te staan aan de distributienetbeheerders, waardoor de Groep voor € 3.920,5 miljoen lange termijn vorderingen heeft openstaan ten aanzien van de distributienetbeheerders, beschreven in toelichting 14 van de Geconsolideerde Jaarrekening. Gezien de grootteorde van deze bedragen ten aanzien van enerzijds de totale activa en anderzijds de totale passiva van de Groep en de opvolging en inschatting van het management inzake de terugbetalingscapaciteiten van de distributienetbeheerders wordt dit als een kernpunt van onze controle beschouwd.

- ▶ Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Wij hebben volgende procedures uitgevoerd:

- Het beoordelen van de boekhoudkundige verwerking van de leningen en de bijhorende transactiekosten.
- Het aansluiten van de interestkosten en interestbaten met van de verschillende leningen met de betreffende voorwaarden zoals omschreven in de onderliggen contracten.
- Het afstemmen van het hoofdbedrag van de leningen met contracten, confirmaties en betalingen.
- Wij hebben van de directie van de Vennootschap het lange termijn financieel plan verkregen van de Vennootschap alsook van de netbeheerders om de terugbetalingscapaciteit van deze laatste te beoordelen. Deze plannen werden beoordeeld op basis van de jaarrekeningen van de netbeheerders alsook door middel van gesprekken met de directie en met de met governance belaste personen.
- Wij hebben adequaatheid en volledigheid van toelichtingen 14 en 19 van de Geconsolideerde Jaarrekening beoordeeld.

Fusie door overneming van Infrax CVBA

- Beschrijving van het punt en het auditrisico :

Per beslissing van de algemene vergadering op 28 juni 2018 en met ingang vanaf 1 juli 2018 is de Vennootschap gefuseerd met Infrax CVBA, de werkmaatschappij verbonden aan de andere distributienetbeheerders in het Vlaams Gewest. Deze fusie heeft een ingrijpende impact op de Geconsolideerde Jaarrekening van de Groep en wordt bijgevolg beschouwd als een niet recurrente complexe transactie waarbij management belangrijke inschattingen en assumpties heeft moeten maken. Hierdoor beschouwen we de fusie als een kernpunt van onze controle.

- Samenvatting van de uitgevoerde controleprocedures:

Onze auditwerkzaamheden omvatten onder andere:

- Analyse van de juridische en vennootschapsrechtelijke stukken aangaande deze transactie
- Controle van de openingsbalans van Infrax CVBA op datum van de overname, zijnde 1 juli 2018.
- Controle van de conversie van de waarderingsregels van Infrax CVBA in overeenstemming met waarderingsregels van de Groep die zijn opgestelde conform de International Financial Reporting Standards zoals goedgekeurd door de Europese Unie ("IFRS").
- Het beoordelen van de boekhoudkundige verwerking van de fusie in overeenstemming met IFRS 3.
- Wij hebben adequaatheid en volledigheid van toelichting 3 bij de Geconsolideerde Jaarrekening beoordeeld.

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met IFRS en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften alsook een systeem van interne beheersing die het bestuursorgaan noodzakelijk acht voor het opstellen van de Geconsolideerde Jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

In het kader van de opstelling van de Geconsolideerde Jaarrekening, is het bestuursorgaan verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Vennootschap om haar continuïteit te handhaven, het toelichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling tenzij het bestuursorgaan het voornemen heeft om de Vennootschap te vereffenen of om de bedrijfsactiviteiten stop te zetten of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle over de Geconsolideerde Jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de Geconsolideerde Jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van de Geconsolideerde Jaarrekening, beïnvloeden.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de Geconsolideerde Jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van het systeem van interne beheersing;
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in het systeem van interne beheersing dat relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van het systeem

van interne beheersing van de Vennootschap en van de Groep;

- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen;
- ▶ Het concluderen van de aanvaardbaarheid van de door het bestuursorgaan gehanteerde continuïteitsveronderstelling, en op basis van de verkregen controle-informatie, concluderen of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Vennootschap en de Groep om de continuïteit te handhaven. Als we besluiten dat er sprake is van een onzekerheid van materieel belang, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de Geconsolideerde Jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot op de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de continuïteit van de Vennootschap of van de Groep niet langer gehandhaafd kan worden;
- ▶ Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de Geconsolideerde Jaarrekening, en of deze jaarrekening, de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.

Wij communiceren met het auditcomité binnen het bestuursorgaan, onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die we identificeren gedurende onze controle.

Omdat we de eindverantwoordelijkheid voor ons oordeel dragen, zijn we ook verantwoordelijk voor het organiseren, het toezicht en het uitvoeren van de controle van de dochterondernemingen van de Groep. In die zin hebben wij de aard en omvang

van de controleprocedures voor deze entiteiten van de Groep bepaald.

We verstrekken aan het auditcomité binnen het bestuursorgaan een verklaring dat we de relevante deontologische vereisten inzake onafhankelijkheid naleven en we melden hierin alle relaties en andere aangelegenheden die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid zouden kunnen beïnvloeden, alsook, voor zover van toepassing, de bijbehorende maatregelen die we getroffen hebben om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Aan de hand van de aangelegenheden die met het auditcomité binnen het bestuursorgaan besproken worden, bepalen we de aangelegenheden die het meest significant waren bij de controle van de Geconsolideerde Jaarrekening over de huidige periode en die daarom de kernpunten van onze controle uitmaken. We beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Verlag betreffende de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van het bestuursorgaan

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien) bij de in België van toepassing zijnde ISA's, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening en de andere informatie opgenomen in het jaarrapport, alsook verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening

Naar ons oordeel, na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, stemt dit jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening overeen met de Geconsolideerde Jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, enerzijds, en is dit jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening opgesteld overeenkomstig artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen, anderzijds.

In de context van onze controle van de Geconsolideerde Jaarrekening zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, op basis van de kennis verkregen in de controle, of het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening opgenomen in het jaarrapport een afwijking van materieel belang bevat, hetzij

informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, hebben wij geen afwijking van materieel belang te melden. Verder drukken wij geen redelijke mate van zekerheid uit over het jaarverslag opgenomen in het jaarrapport.

De niet-financiële informatie zoals vereist op grond van artikel 119, § 2 van het Wetboek van vennootschappen, werd opgenomen in het jaarverslag over de Geconsolideerde Jaarrekening, dat deel uitmaakt van sectie B van het jaarrapport. De Groep heeft zich bij het opstellen van deze niet-financiële informatie gebaseerd op de Global Reporting Initiative standaarden (hierna "GRI"). Wij spreken ons evenwel niet uit over de vraag of deze niet-financiële informatie in alle van materieel belang zijnde opzichten is opgesteld in overeenstemming met GRI. Verder drukken wij geen enkele mate van zekerheid uit over individuele elementen opgenomen in deze niet-financiële informatie.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

Ons bedrijfsrevisorenkantoor [en ons netwerk] heeft geen opdrachten verricht die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Jaarrekening en is in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Vennootschap.

De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de Geconsolideerde Jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de Geconsolideerde Jaarrekening.

Andere vermeldingen

- ▶ Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Gent, 1 april 2019

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Paul Eelen
Venoot*
* Handelend in naam van een BVBA

19PE0092